

ΤΟ ΕΥΠΑΛΙΟ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΔΩΡΙΔΑΣ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΥΠΑΛΙΩΤΩΝ ΔΩΡΙΔΑΣ
Πρατίνου & Δούριδος 8 - 11634 Αθήνα
Αρ. Φύλλου 170 Σεπ.-Οκτ. 2024

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΟΙ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1821

Αδειάζει η Δωρίδα από Κόσμο

Σελ. 4-7

Θρησκευτικός
τουρισμός
η πρόκληση
της Δωρίδας

Σελ. 3

ΣΠΟΡ

Ο Απόλλων
χρειάζεται
επειγόντως
...ευχέλαιο!

Σελ. 23

Το Tihio Race
με λάμψη στα
10 χρόνια του

Σελ. 22

ΕΝΩΣΗ ΕΥΠΑΛΙΩΤΩΝ ΔΩΡΙΔΑΣ

Κωνσταντινούπολη

... η Βασιλίδα όπως
τη γνωρίσαμε

Σελ. 11-15

Ιωάννης Βασ. Μίχος

Ο Ιωάννης Βασ. Μίχος, ετών 94, πολυαγαπημένος σύζυγος της Αλίκης Μίχου (έχει προαποβιώσει), απεβίωσε ειρηνικά το Σάββατο 29 Οκτωβρίου 2024, ανάμεσα στην μεγάλη αγκαλιά της οικογένειάς του στην Βιρτζίνια της Ουάσιγκτον. Ο Γιάννης γεννήθηκε στο Σπρίνγκφιλντ της Μασαχουσέτης τον Νοέμβριο του 1930 και τριών μηνών επέστρεψε στο Ευπάλιο με την μητέρα του Σωτηρία Βασ. Μίχου. Μετά την κατοχή από τους Ναζί Γερμανούς στο χωριό, επέστρεψε στο Janesville Wisconsin το 1946, 16 ετών, μαζί με την αδερφή του Αθηνά. Παντρεύτηκε την σύζυγό του Αλίκη το 1959 και μετακόμισαν στην Ουάσιγκτον, όπου έζησαν μέχρι τον θάνατό τους. Απέκτησαν τέσσερα παιδιά την Πόλυ, το Μπιλ, την Κάθυ και Κρησ Μίχου και επτά εγγόνια. Αγαπούσε τους Έλληνες συγγενείς του και χαιρόταν να τους φιλοξενεί όταν επισκεπτόντουσαν την Ουάσιγκτον. Κάθε Πάσχα αναβίωνε τα ήθη και έθιμα της Ρούμελης στο φιλόξενο σπίτι του στην Αμερική. Ήταν πω-

λητής ιατρικών μηχανημάτων και απεκόμισε πάρα πολλά βραβεία από την επιτυχημένη δραστηριότητά του. Επισκεπτόταν την Ελλάδα και απαραίτητα το Ευπάλιο όποτε μπορούσε και έστελνε και τα παιδιά του. Ήταν ο νεώτερος αδελφός του Χρήστου Μίχου και της Αθηνάς Μίχου-Χέντερσον. Κατά τη διάρκεια της κατοχής πήρε μέρος ως μαθητής σε αντιναζιστικές εκδηλώσεις. Μάλιστα κάποιος συγγενής που τον άκουσε με την ντουντούκα είπε... «αυτή η φωνή θυμίζει το παιδί του Μίχου. Λες να είναι αυτό;». Ο αγαπημένος μας Γιάννης Μίχος ταξίδεψε στο φως για να βρει τα αδέρφια του και τους γονείς του. Ο Θεός να τον αναπαύσει. Καλό ταξίδι θείε με αγάπη από όλους μας με την γλυκιά σου ανάμνηση. Η ανιψιά σου Έφη Μίχου

Κριασιώτης Ιωάννης

Έφυγε στις 12 Σεπτεμβρίου σε ηλικία 92 ετών, ο Γιάννης Κριασιώτης. Γιος του σιδηρουργού του Ευπαλίου Κωνσταντίνου και της Αλεξάνδρας, το γένος Αναγνωσταρά, τελείωσε το σχολείο στο Ευπάλιο και ακολούθως μετακόμισε στον Βύρωνα Αττικής, όπου εργάστηκε ως φωτοτύπης. Παντρεύτηκε την Μοναστηρακιώτισσα Ευτυχία, το γένος Ευαγγελόπουλου, και απέκτησαν 2 γιους, τον οφθαλμίατρο Γιώργο και τον επιχειρηματία Κώστα, καθώς και 3 εγγόνια, την Ιωάννα, τον Γιάννη και την Ασπασία. Επέδειξε πλούσια κοινωνική δράση. Ήταν ενεργό μέλος της Ένωσης Ευπαλιωτών Δωρίδας και κοσμούσε με την παρουσία του τις εκδηλώσεις της. Τα τελευταία χρόνια διέμενε μεγάλα χρονικά διαστήματα στο εξοχικό του στο Σκάλωμα, επισκεπτόμενος συχνά το αγαπημένο του χωριό, το Ευπάλιο.

Παλιός Μιχάλης

Απεβίωσε στις 14 Σεπτεμβρίου ο Μιχάλης Παλιός σε ηλικία 87 ετών. Είχε γεννηθεί το 1937 στον

Παλαιόπυργο Αιτωλοακαρνανίας όπου και μεγάλωσε. Ήταν το μικρότερο από τα 4 αγόρια της οικογένειάς του. Κατατάχθηκε στη Χωροφυλακή όπου και υπηρέτησε σε διάφορα μέρη μεταξύ των οποίων και στο Ευπάλιο για πολλά χρόνια, στο Πελόπιο Ηλείας και στην Αστυνομία της Πάτρας απ' όπου και συνταξιοδοτήθηκε.

Ήταν παντρεμένος με την Βασιλική Μασούκα από το Ευπάλιο και είχαν αποκτήσει δύο κόρες την Μαγδαληνή και τη Μαρία που τους έχουν χαρίσει και πέντε εγγόνια. Ήταν ένας ήρεμος και δοτικός άνθρωπος ιδιαίτερα αγαπητός στους συνανθρώπους του. Η εξόδιος ακολουθία του έγινε από το Αϊ-Γιώργη Ευπαλίου και η ταφή στο κοιμητήριο του Α-Λια.

Τιγγινάγκα Ευθυμία

Απεβίωσε στις 21 Σεπτεμβρίου σε ηλικία 92 ετών η Ευθυμία Τιγγινάγκα.

Είχε γεννηθεί στις 2 Δεκεμβρίου 1932. Άξια και δημιουργική Ευπαλιώτισσα αποφοίτησε από το δτ'άξιο Γυμνάσιο Ευπαλίου. Παντρεύτηκε τον Νικόλαο Τιγγινάγκα ο οποίος υπήρξε αστυνομικός και τον ακολούθησε όπως ήταν φυσικά σε πολλές πόλεις της χώρας που υπηρέτησε. Απέκτησαν δύο παιδιά. Τον Σταύρο, που σήμερα έχει το Σούπερ Μάρκετ στο Ευπάλιο, και την Αναστασία. Απέκτησε και ένα εγγονό τον Νίκο. Η εξόδιος ακολουθία της έγινε την επομένη από τον Αϊ-Γιώργη Ευπαλίου και η ταφή της στο κοιμητήριο του Αϊ-Λια.

Κασκαβέλης Αθανάσιος

Σε ηλικία 85 ετών απεβίωσε στις 30 Οκτωβρίου ο Αθανάσιος Κασκαβέλης. Ο Θανάσης γεννήθηκε στο Ευπάλιο το 1938. Υπηρέτησε στην πολεμική αεροπορία από το 1958 μέχρι το 1988. Με τη σύζυγό του Ευανθία δημιούργησε μια θαυμάσια οικογένεια αποκτώντας δύο παιδιά, το Σπύρο και την Ζωή που του χάρισαν και μία εγγονή την Σίλια. Μετά την συνταξιοδότησή του εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Πάτρα όπου ζει και η οικογένειά του. Αγαπούσε το Ευπάλιο που συχνά το επισκεπτόταν να συναντήσει φίλους και συγγενείς. Η εξόδιος ακολουθία του έγινε στις 31 Οκτωβρίου από τον Αϊ-Γιώργη Ευπαλίου και η ταφή στο κοιμητήριο του Αϊ-Λια.

Ζησιμοπούλου Σταυρούλα

Στις 7 Οκτωβρίου 2024 έφυγε σε ηλικία 69 ετών η Σταυρούλα Ζησιμοπούλου, κόρη του Γιώργου και της Τούλας Ζησιμοπούλου-Μπάμπου.

Η Σταυρούλα ήταν μια γελαστή, αγνή, καλοκάγαθη ψυχή προς τον κάθε άνθρωπο και εκδηλώνοντας αυθόρμητα τα συναισθήματα της κέρδιζε την αγάπη των συγγενών και φίλων. Γεννήθηκε, έζησε στο Ευπάλιο και τα τελευταία 12 χρόνια, μετά και τον θάνατο της μητέρας της, ζούσε στην Αθήνα με την οικογένεια της θείας της Γεωργίας Κατσίκας, αδελφή της μητέρας της. Η εξόδιος ακολουθία έγινε στις 9 Οκτωβρίου στον Αϊ-Γιώργη και η ταφή στο κοιμητήριο του Αϊ-Λια μαζί με τους αγαπημένους της γονείς. Η ψυχή της να πετάξει ψηλά στα ουράνια, στην γειτονιά των αγγέλων, να βρει αιώνια γαλήνη και να έχει καλό παράδεισο. Αιώνια σου η μνήμη!

ΤΟ ΕΥΠΑΛΙΟ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Πρατίνου και Δούριδος 8 – Αθήνα 11634
www.toefpalio.gr - email: zerv33@yahoo.gr

- ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Ένωση Ευπαλιωτών Δωρίδας
- ΕΚΔΟΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Περικλής Ν. Λουκόπουλος 6972-318317 perilouko@yahoo.gr
- ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Λένα Δ. Αναγνωστοπούλου
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Γιώργος Π. Ανδρεόπουλος
- ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Έφη Χρ. Μίχου
- SITE: Κώστας Ν. Ζέρβας
- ΝΕΑ ΔΡΟΣΑΤΟΥ: Μπάμπης Χρ. Αλεξανδρής
- ΑΘΛΗΤΙΚΑ: Τάσος Ν. Τσόλκας
- ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ: Σπύρος Γ. Πριόβολος Νίκος Ζερβας Φώτης Κονιστής
- ART DIRECTOR: Ελίνα Α. Τσιρόγκα
- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Μάκης Γ. Πριόβολος
- ΕΚΤΥΠΩΣΗ: WHO IS WHO - www.wiw.gr Φραντζή 7 - 11743 Αθήνα

6993331833
6945345240
6972212022
tsioustask@gmail.com
tsioustask.gr
ΤΣΙΟΥΣΤΑΣ Κώστας -Κτηματομεσιτικά Δωρίδας
ΟΙΚΟΠΕΔΑ | ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΑ | ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Γραφείο Τελετών και Μνημοσυμών
ΧΑΣΚΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΕΥΠΑΛΙΟ ΔΩΡΙΔΟΣ
ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΑΘΗΝΩΝ 59 - ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ
ΤΗΛ. 26340 52.344 - ΚΙΝ. 6944 594.291

Θρησκευτικός τουρισμός Πρόκληση της Δωρίδας για το μέλλον

Της Κατερίνας Ροββά

Προσπάθειες για να ενισχυθεί ο θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα, μια βιομηχανία με παγκόσμιο τζίρο 15 δισ. ευρώ, καταβάλλονται το τελευταίο χρονικό διάστημα. Η χώρα μας, σύμφωνα με τους ειδικούς, εμφανίζει μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης, καθώς διαθέτει περισσότερους από 250 τόπους θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Πριν από την πανδημία η ελληνική αγορά είχε έσοδα περίπου 300 εκατομμύρια ευρώ από τα προσκυνηματικά ταξίδια, το 85% των οποίων προερχόταν από εσωτερικούς τουρίστες. Θεωρώντας αυτόν τον αριθμό αναντίστοιχο με τις πραγματικές δυνατότητες της χώρας, κρατικοί και εκκλησιαστικοί φορείς επιχειρούν να αντιστρέψουν τα δεδομένα.

Παρότι τα γεωπολιτικά γεγονότα των τελευταίων ετών περιόρισαν την άφιξη Ρώσων τουριστών – οι οποίοι κατείχαν τη μερίδα του λέοντος στα προσκυνηματικά ταξίδια προς την Ελλάδα –, ο θρησκευτικός τουρισμός θεωρείται σημαντική επένδυση για το μέλλον. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, 200 εκατομμύρια άνθρωποι ταξιδεύουν κάθε χρόνο για θρησκευτικούς λόγους, με τα ταξίδια αυτά να είναι το ταχύτερα αναπτυσσόμενο είδος τουρισμού παγκοσμίως αλλά και το πιο ανθεκτικό. Είναι χαρακτηριστικό ότι μετά το lockdown ο θρησκευτικός τουρισμός ήταν το πρώτο είδος τουρισμού που έδειξε σημάδια ανάκαμψης.

Πρωτόκολλο για την ανάπτυξη

Στο πλαίσιο αυτό, τελευταία υπεγράφη πρωτόκολλο για την ανάπτυξη του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού μεταξύ του υπουργείου Τουρισμού και εκπροσώπων του Οικουμενικού Πατριαρχείου, της Εκκλησίας της Ελλάδος και της Εκκλησίας της Κρήτης. «Ο θρησκευτικός και προσκυνηματικός τουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί σε όλες τις περιφέρειες της χώρας μας και να προσελκύσει ταξιδιώτες καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Αποτελεί λοιπόν αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, που μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη για την εθνική οικονο-

Πολιτεία και Αρχιεπισκοπή στοχεύουν να αναπτύξουν το... Εκκλησία tours

μία και ιδίως τις τοπικές κοινωνίες, συμβάλλοντας καίρια στον στόχο μας για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη» ανέφερε η υπουργός Τουρισμού Όλγα Κεφαλογιάννη.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, μεταξύ άλλων, συμφωνήθηκε να καταγραφούν λεπτομερώς τα σημαντικότερα προσκυνηματικά μνημεία και οι θρησκευτικοί προορισμοί από τις Εκκλησίες, μαζί με τις χρηστικές πληροφορίες που τα αφορούν, να αναρτηθούν οι πληροφορίες στο Διαδίκτυο, να παραχθεί εξειδικευμένο διαφημιστικό υλικό, να δημιουργηθούν εκδόσεις, ταινίες και άλλα σύγχρονα επικοινωνιακά μέσα και όλα αυτά να προωθηθούν στην αγορά. Άλλωστε, ο μητροπολίτης Δωδώνης Χρυσόστομος, ως πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Συνδικαίου Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Ιεράς Συνόδου, πραγματοποιεί εδώ και χρόνια επαφές εντός και εκτός Ελλάδας για τον συγκεκριμένο σκοπό. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης αποφασίστηκε, επίσης, η υλοποίηση κοινών δρά-

σεων για την προστασία, ανάδειξη, προβολή και προώθηση των ιερών μνημείων, του περιβάλλοντος χώρου τους και της ευρύτερης περιοχής όπου βρίσκονται.

Σημειώνεται ότι οι προσπάθειες για την ανάδειξη του θρησκευτικού τουρισμού στη χώρα μας «επανεκκίνησαν» τον περασμένο Νοέμβριο, όταν

συνεδρίασε για πρώτη φορά η Κοινή Συντονιστική Επιτροπή του Προσκυνηματικού Τουρισμού με τη συμμετοχή εκπροσώπων του υπουργείου, του Οικουμενικού Πατριαρχείου, της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης, της Διοίκησης του Αγίου Όρους, των υπουργείων Πολιτισμού, Τουρισμού και του ΕΟΤ. Η επιτροπή είχε συσταθεί το 2013 αλλά επί της ουσίας δεν λειτουργήσε ποτέ. 2,5 εκατομμύρια επισκέπτες ετησίως

Ενδεικτικά της κινητικότητας που αναπτύσσεται είναι, επίσης, το συνέδριο που πραγματοποιήθηκε για τον θρησκευτικό τουρισμό στην Ιερά Μητρόπολη Λέρου, την 1η Ιουλίου, με τη συμμετοχή πλήθους ομιλητών, και μια αντίστοιχη εκδήλωση στο Αγρίνιο, στις 5-6 Ιουλίου, με τη συμμετοχή υπουργών, αιρετών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ξενοδόχων, της προέδρου του ΕΟΤ και των Μητροπολιτών Αιτωλίας και Ακαρνανίας Δαμασκηνού και Ναυπάκτου Ιερόθεου.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, στην Ελλάδα υπάρχουν προορισμοί που μπορούν να αναδειχθούν σε πόλους έλξης. Η Μονή του Οσίου Λουκά στη Βοιωτία, που περιλαμβάνεται στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, το Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη και το Σπήλαιο της Αποκάλυψης στην Πάτμο, περιοχές της Μακεδονίας συνδεδεμένες με τη διαδρομή του Αποστόλου Παύλου, ο Άγιος Προκόπιος στη Εύβοια, ο Άγιος Νεκτάριος στην Αίγινα και η Παναγία της Τήνου είναι μερικοί από αυτούς. Ώθηση χρειάζεται να δοθεί και σε διεθνώς γνωστούς προορισμούς όπως ο Άγιον Όρος και τα Μετέωρα, με τα τελευταία να αναδεικνύουν την ανάγκη για αλλαγή νοοτροπίας ως προς τον θρησκευτικό τουρισμό: Παρότι παρουσιάζουν διαρκώς αύξηση επισκεψιμότητας με περίπου 2,5 εκατομμύρια επισκέπτες ετησίως, μόνο το ένα εκατομμύριο εξ αυτών διανυκτερεύουν εκεί, γεγονός που στερεί σημαντικά έσοδα από την τοπική κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ενεργοποιηθούν όλοι αρμόδιοι φορείς και της Δωρίδας (Ιερά Μητρόπολη, Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, Πολιτιστικοί Σύλλογοι, Εκπαιδευτική Κοινότητα κ.ά.) για την

ανάδειξη και προβολή των πολλών και σημαντικών Ιερών Μνημείων της Δωρίδας, όπως η Ι.Μ. Βαρνάκοβας, η Ι.Μ. Αγίου Ιωάννη Αρτοτινάς (Μοναστήρι Αθανασίου Διάκου), Ιερά Μοναστήρια Τρικόρφου, Ι.Μ. Κουτσοουρού κ.α. με μεγάλα οφέλη για την οικονομία της Δωρίδας.

Ιερά Μονή Βαρνάκοβας

Ιερές Μονές Τρικόρφου Δωρίδας

Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη Αρτοτινάς

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 1821

Αδειάζει η Δωρίδα από κόσμο

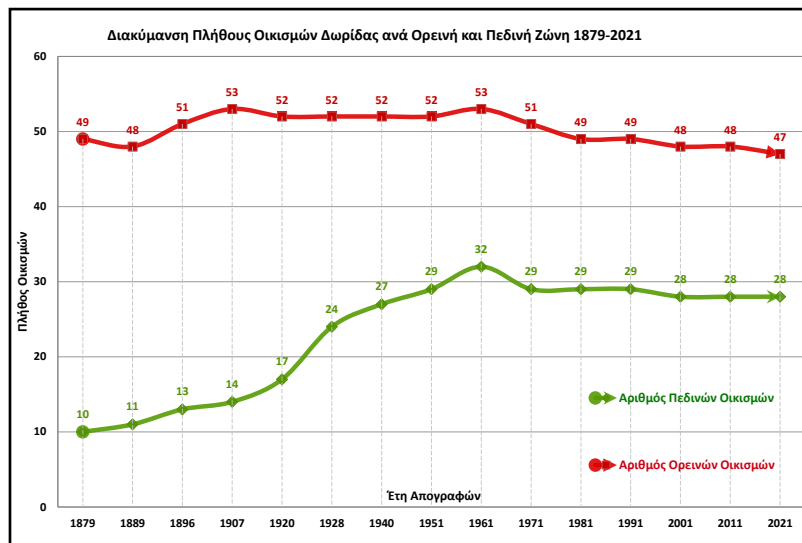
Η παρούσα δημοσίευση περιλαμβάνει τους κυριότερους σταθμούς της ιστορικής εξέλιξης των απογραφών στην Ελλάδα και τη Δωρίδα. Τα στοιχεία των πινάκων προέρχονται από επίσημα στοιχεία (Εφημερίδες της Κυβερνήσεως, εκθέσεις υπηρεσίας απογραφών τις πρώτες δεκαετίες του νεοσύστατου κράτους, εκθέσεις Στατιστικής Υπηρεσίας, έγκριτες δημοσιεύσεις ερευνητών).

Του Κωνσταντίνου Αντωνόπουλου*

Απαρχές απογραφών πληθυσμού στην Ελλάδα
Οι πρώτες προσπάθειες απογραφών ξεκινούν μεσοσύσης της ελληνικής επανάστασης και ουσιαστικά θεσμοθετούνται τα πρώτα χρόνια δημιουργίας του ελληνικού κράτους. Μια από τις πρώτες απογραφικές απόπειρες μπορεί

γκεντρώθηκαν λεπτομερή στοιχεία. Πρακτικά έγινε εκτίμηση πληθυσμού, με σκοπό την εύρεση του αριθμού κατοίκων κατά θρήσκευμα, ενώ με

Εκθέσεις	Θρήσκευμα	Πελοπόννησος		Στερεά Ελλάδα	
		1821	1828	1821	1828
Ιωάννη Καποδίστρια	Χριστιανοί	458.000	400.000	156.775	113.750
	Οθωμανοί	47.750		13.360	6.730
	Σύνολο	505.750	400.000	170.135	120.480
Σπυριδώνα Σηλιωτάκη	Χριστιανοί	334.896	384.322	186.503	145.000
	Οθωμανοί	63.813		19.853	
	Σύνολο	398.709	384.322	206.356	145.000
Αλέξανδρου Μανσόλα	Χριστιανοί	458.000	400.000	247.850	172.850
	Οθωμανοί	42.750		20.865	11.450
	Σύνολο	500.750	400.000	268.715	184.300

βάση τα στοιχεία, έγινε «αναδρομικός υπολογι-

μονικές μεθόδους στατιστικής, αφού δεν λάμβανε υπόψη πολλούς σημαντικούς παράγοντες διαμόρφωσης του αριθμού των κατοίκων.

θεωρηθεί ο νόμος 48/10.9.1825 «Περί απογραφής στρατολογίας», που αποσκοπούσε στην στρατολόγηση ενός στρατιώτη ανά 100 κατοίκους κάθε πόλης, κωμόπολης ή χωριού της τότε ελληνικής επικράτειας. Δεν είναι γνωστά τα αποτελέσματα της απογραφικής αυτής προσπάθειας. Τις πρώτες πληροφορίες περί απογραφής πληθυσμού αντλούμε το 1828 από έκθεση του Κυβερνήτη της Ελλάδας Ιωάννη Καποδίστρια. Οι αντιπρόσωποι των συμμαχικών δυνάμεων (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) με επιστολή στις 13 Αυγούστου 1828, ζητούν από τον Καποδίστρια πολιτειογραφικά και απογραφικά στοιχεία. Τα στοιχεία

αυτά του πληθυσμού για το 1821. Ο Ιωάννης Καποδίστριας στις 18/30 Οκτωβρίου 1828 παρουσίασε τα στοιχεία εκτιμήσεων πληθυσμού του 1821, καθώς και του 1828 στην τότε ελληνική επικράτεια. Για τις απογραφές των περιόδων αυτών **Πίνακας 1**, μας δίνουν στοιχεία και οι μετέπειτα προϊστάμενοι του γραφείου δημόσιας οικονομίας με αρμοδιότητα τη διενέργεια απογραφών, Σπυριδών Σηλιωτάκης και Αλέξανδρος Μανσόλας. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή στο λεύκωμα του 2021 υιοθετεί τα στοιχεία που παραθέτει ο Αλ. Μανσόλας. Τον Αύγουστο 1830 ο Καποδίστριας προχώρησε στη σύσταση Στατιστικής Επιτροπής σε εφαρμογή ψηφίσματος της Δ' Εθνοσυνέλευσης, που έδινε αυτή την πληρεξουσιότητα στον Κυβερνήτη. Το 1834 με Βασιλικό Διάταγμα συστήνεται στη Γραμματεία (Υπουργείο) Εσωτερικών γραφείο δημοσίας οικονομίας. Το γραφείο είχε και την αρμοδιότητα μέριμνας απογραφών. Από το 1832 μέχρι και το 1856 πραγματοποιούνται εκτιμήσεις πληθυσμού χωρίς πραγματοποίηση απογραφών. Το σύστημα των εκτιμήσεων αυτών βασίστηκε στη μέθοδο αφαίρεσης των θανάτων και την πρόσθεση των γεννήσεων που μεσολάβησαν από την προηγούμενη εκτίμηση πληθυσμού. Η πρακτική αυτή δεν είχε καμία σχέση με επιστη-

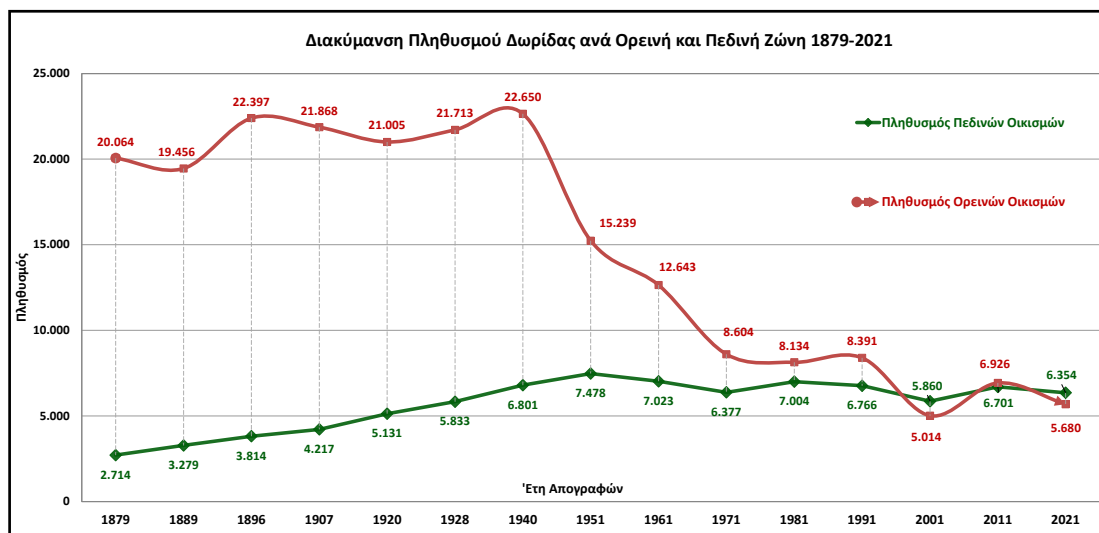
Δήμοι	Πρωτεύουσες Δήμων	Έτη Απογραφών			
		1853	1856	1861	1870
Αιγίου	Λοιδωρικό	684	674	764	809
Τολοφώνος	Βιτρινίτζα	506	612	666	692
Κροκυλίου	Πενταγιοί	756	821	782	802
Ποτιδανείας	Άνω Παλαιοξάρι	634	600	735	778
Υαίας	Γρανίτσα				1.198
Βωμαίας	Αρτοτίνα				1.325
Οινεώνος	Κλημάκια				446
Σύνολα		1.190	2.707	2.947	6.050

Έτος Απογραφής	Πληθυσμός	Έτος Απογραφής	Πληθυσμός	Έτος Απογραφής	Πληθυσμός
1821	9.192	1844	14.562	1852	16.385
1832	9.862	1845	14.835	1853	20.474
1836	12.582	1846	15.090	1854	20.669
1839	12.484	1847	15.264	1855	17.742
1840	12.733	1848	15.860	1856	17.514
1841	12.274	1849	15.907	1861	18.922
1842	12.667	1850	15.911	1870	20.187
1843	13.457	1851	16.184		

Οι απογραφές δεν ακολουθούσαν καθορισμένο χρονικό κύκλο, διότι δεν είχε παγιωθεί η αναγκαία δημόσια διοίκηση και μεσολάβησαν διάφορα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα, που τον μετέθεταν. Τα αποτελέσματα των απογραφών 1836, 1837, 1838, δεν δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Για τον πληθυσμό της Δωρίδας το 1836 αντλούμε στοιχεία από το έγκριτο βιβλίο του Frederick Strong «Greece as a kingdom or a statistical description of that country», Λονδίνο 1842. Το 1860 συστήνεται Τμήμα Στατιστικής στο Γραφείο Δημόσιας Οικονομίας, από τον νέο Διευθυντή

ήταν απαραίτητα για τις εργασίες διάσκεψης περί εκτελέσεως της συνθήκης του Λονδίνου 1827. Ο Καποδίστριας πιεζόμενος να χορηγήσει στατιστικές πληροφορίες και παρά το γεγονός ότι δεν είχε δυνατότητα έστω και υποτυπώδους απογραφής από τον υφιστάμενο μηχανισμό του ατελούς διοικητικά νεοσύστατου κράτους, διενήργησε το 1828 την πρώτη «στατιστική εργασία», με «αναδρομική εκτίμηση» για το 1821, βασιζόμενος κυρίως στις απόψεις περιηγητών και γεωγράφων της νεώτερης Ελλάδας. Η εργασία αυτή μπορεί εκληφθεί και ως πρώτη «απογραφή». Κατά την «απογραφή» αυτή δεν συ-

Δήμος	Έτη Απογραφών										
	1848	1849	1850	1851	1852	1853	1854	1855	1856	1861	1870
Αιγίου	3.930	3.988	4.018	4.115	4.182	4.345	4.411	4.522	4.488	4.930	3.117
Τολοφώνος	2.313	2.323	2.290	2.352	2.419	2.602	2.613	2.625	2.801	2.983	3.221
Κροκυλίου	5.494	5.500	5.470	5.559	5.602	6.113	6.184	6.286	6.264	6.672	3.131
Ποτιδανείας	4.123	4.096	4.133	4.158	4.182	7.414	7.461	4.309	3.961	4.337	2.177
Υαίας											3.021
Βωμαίας											3.089
Οινεώνος											2.431
Σύνολα Επαρχίας Δωρίδος	15.860	15.907	15.911	16.184	16.385	20.474	20.669	17.742	17.514	18.922	20.187

Ιωάννη Σούτσο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και τίθενται πλέον η στατιστική εργασία απογραφής του 1861 σε επιστημονική βάση. Από την απογραφή του 1861 και μετά πολλά πράγματα άλλαξαν. Από την αβεβαιότητα των εκτιμήσεων, οι απογραφές περνάνε στη σιγουριά των μετρήσεων.

Απογραφές – εκτιμήσεις πληθυσμού Επαρχίας Δωριδας 1821-1870

Στις 6 Απριλίου 1833 με Βασιλικό Διάταγμα η επικράτεια της Ελλάδος διαιρείται σε 10 Νομούς και 47 επαρχίες, μεταξύ των οποίων και η Επαρχία Δωριδας.

Από τα στοιχεία του πίνακα 2 προκύπτει ότι μετά το τέλος της επανάστασης και τη δημιουργία του ελληνικού κράτους και παρά τις δυσκολίες ανασυγκρότησης, ο πληθυσμός της Δωριδας υπερδιπλασιάζεται και από 9.862 κατοίκους το 1832, ανέρχεται σε 20.187 κατοίκους στην απογραφή του 1870.

Πίνακας 5

Απογραφές πληθυσμού Δωριδας 1879 - 2021

Κοινότητες & Οικισμοί			Έτη απογραφών														
2021 Απογραφή Ονομασία Κοινοτήτων & Οικισμών	Αρχικές Απογραφές Ονομασίες Οικισμών	Έτος πρώτης απογραφής	1879	1889	1896	1907	1920	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011	2021
Άβωρος	Άβωρος	1879	275	323	371	314	328	322	305	193	154	76	143	129	55	39	81
Άγιοι Πάντες	Βίδαβη (1879), Βύδαβη (1896), Άγιοι Πάντες (1928)	1879	261	323	331	350	363	398	400	405	367	304	275	278	Το 1997 προσαρτήθηκε στον Δήμο Γαλαξιδίου		
Αλποχώριον	Αλποχώρι	1879	376	333	450	351	341	327	319	196	110	93	126	133	30	36	61
Αμυγδαλιά	Πλέσσα	1879	534	638	715	789	854	951	1.013	907	798	704	692	569	447	387	302
Αρτοτίνα	Αρτοτίνα	1870	1.475	1.226	1.592	1.373	1.004	1.124	1.349	637	580	394	326	285	179	174	145
Βραίλα	Βραίλα	1879	123	141	140	208	202	246	269	217	201	97	120	133	45	20	25
Γλυφάδα	Γλυφάδα	1951								179	255	389	387	416	360	477	396
Δαφνοχώριον	Μαραζά	1879	382	366	370	407	448	455	554	363	176	6	4	23	21	9	24
Δάφνος	Βοσπινίτσα	1879	903	701	920	826	533	454	410	133	96	39	141	114	49	129	67
Διακόπιον	Γρανίτσα	1870	1.280	1.139	1.142	1.173	1.027	941	783	459	328	198	282	200	94	230	220
Διχώριον	Κωστάρτσα (1879), Κωστάρτσα (1907), Διχώριον (1928)	1879	807	600	842	685	497	426	401	113	67	14	109	103	9	204	100
Δροσάτον	Καρδάρρα	1879	140	166	204	249	244	205	214	161	118	40	33	67	24	49	38
Πευκάκιον	Παλαιοχάνι	1928						62	77	84	106	98	151	169	142	150	155
Δωρικόν	Σεβεδικός	1879	268	303	332	372	342	319	307	262	183	68	98	89	32	23	39
Ελαία	Βελενικός	1879	185	220	184	189	264	246	303	258	218	199	325	225	104	60	76
Αγ. Ιωάννης (νησί)	Αγ. Ιωάννης (νησί)	1928						3									2
Ερατεινή	Ερατεινή	1907				219	355	421	677	542	488	552	529	572	707	856	757
Ευπάλιον	Σουλέ (1879), Ευπάλιον (1907)	1879	77	179	358	493	719	985	1.173	1.256	1.009	843	747	686	580	707	798
	Καρυά	1879	380	339	295	156	163										
Γρηγορίτσα	Γρηγορίτσα	1961									254	178	135	95	79	66	84
Ζωριάνος	Ζωριάνου	1879	544	579	695	541	506	528	510	300	179	127	169	201	85	153	120
Καλλιθέα	Ξυλογαϊδάρα	1879	500	551	592	589	576	514	632	355	246	199	70	40	35	17	20
Αγ. Ειρήνη	Καβουλινίτσα	1991												23	14	18	8
Αγ. Νικόλαος	Αγ. Νικόλαος	1951								99	122	69	124	114	84	81	104
Αγ. Σπυριδών	Ντουβιά	1928						55	61	171	159	125	197	176	149	152	152
Κλοβινός	Κλοβινός	1991												19	3	3	2
Φλαμπουράκια	Φλαμπουράκια	1991												1	1	1	
Κάλλιον	Βελοούχος	1896			213	255	284	288	287	239	214	183	20	61	24	63	32
Κλήμα	Κλήμα	1879	566	545	319	319	244	236	166	72	36	17	46	36	11	4	1
Τριβίδιον	Τριβίδη (1879), Τριβίδιον (1889), Τριβίδι (1896), Τριβίδιον (1940)	1879	91	71	93	89	95	87	83	49	29	10	38	20	3	8	3
Κάμπος	Κάμπος (1879), Κάμποι (1907), Κάμπος (2001)	1879	301	336	270	363	264	299	333	341	329	243	186	182	104	267	146
Παλαιόμυλος	Παλαιόμυλος	1879	41	49	28	48	66	82	75	91	95	53	43	62	35	54	32
Καρούται	Καρούταις	1879	521	583	634	607	548	572	475	159	125	89	111	111	31	21	62
Καστράκιον	Ομέρ Εφέντη (1879), Εφένδη (1907), Καστράκιον (1928)	1879	132	139	164	140	219	276	450	490	419	410	455	510	538	670	625
Κερασεία	Σουρούτσα (1879), Σουρούτσα (1896), Κερασείες (1928)	1879	448	332	443	475	524	402	313	226	133	72	85	89	6	64	32
	Κερασιά	1879	57		52	32											
Κλήμα	Κλήμα	1870	574	616	778	676	573	219	205	171	160	112	132	86	100	57	70
	Κοκκινάιοι	1928						82	130	106	41						
	Κούκουρα	1920					110	225	152	148	137						
	Κουπλάιοι	1928						51	75	53	24						
	Μεσινό Χωριό	1928						57	26								
	Νερατζές	1928						72	69	71	57						
Πηγή	Καγκέλαι	1940						83	105	123	211	201	303	153	141	198	

Κόκκινον	Λούτσοβος	1879	211	227	247	237	266	284	300	297	269	185	111	216	39	46	50
Κονιάκος	Κονιάκου (1879), Κουινάκος (1896), Κουινάκοι (1907), Κονιάκος (1940)	1879	230	261	303	339	394	413	420	225	177	103	144	263	124	213	196
Κουπάκιον	Κουπάκι	1879	335	341	390	332	358	355	329	187	105	51	93	81	22	65	48
Κριάτσιον	Κριάτσι	1879	246	184	214	237	159	192	186	119	80	32	42	70	25	43	57
Κροκύλειον	Παλαιοκάτουον	1879	848	853	897	1.031	922	916	800	535	444	260	225	383	162	155	111
Λευκαδίτιον	Λευκαδίτη (1879), Λευκαδίτη (1896)	1879	381	438	435	459	428	416	412	271	246	199	192	231	81	106	166
Λιδωρικόιον	Λιδωρικόιον	1853	900	967	1.067	1.137	1.264	1.537	1.573	1.185	1.302	1.184	790	985	764	875	531
	Χάνια Στενού	1907				34	57	60	38	35	36	3					
Μακρινή	Μάκρησι (1879), Μάκρουσι (1889), Μακρινή (1951)	1879	148	180	212	208	244	268	268	252	231	189	155	126	85	54	75
Μαλάματα	Μαλάματα	1879	79	88	91	130	175	204	428	324	266	261	270	256	236	267	260
Αγ. Πολύκαρπος	Χασάναγα	1879	102	104	89	88	140	147	308	243	228	209	250	220	232	281	243
Μαλανδρίνον	Μ α λ α ν δ ρ ί ν ο υ (1879), Μαλανδρίνον (1907)	1879	285	433	462	449	553	621	646	602	590	456	343	393	318	681	679
Μανάγουλη	Μανάγουλη	1879	164	201	267	195	303	408	681	508	495	473	493	344	336	321	275
Λόγγος	Λόγγος	1940							70	65	96	137	158	153	141	168	139
Χίλιαδου	Χίλιαδω (1889), Χίλιαδου (1896)	1889		35	42	60	35	44	59	59	61	32	32	66	59	90	107
Μαραθιάς	Μαραθιάς	1920					76		206	187	180	320	382	367	405	521	464
Μηλέα	Μηλέα	1879	288	324	340	350	372	413	388	353	260	189	151	119	90	109	54
Μοναστηράκιον	Μοναστηράκι	1907				97	172	386	620	520	413	295	410	413	240	279	275
Μαγούλα	Μαγούλα	1920					78	81	85	68	94	77	79	42	29	38	30
Σκάλωμα	Μαραθιάς	1928						31	32	48	32	21	20	32	46	57	43
Παλαιοξάριον	Κάτω Παλαιοξάριον	1879	400	409	407	376	402	414	454	387	294	180	240	194	115	219	127
Πάνορμος	Κίσελη (1879), Κίσελη (1907), Πάνορμος (1928)	1879	303	366	374	427	472	380	292	231	185	118	104	76	87	88	54
Όρμος Λεμονιάς	Όρμος Λεμονιάς	1928						3	122	73	68	55	85	105	85	127	107
Πενταγοί	Πενταγοί	1853	875	771	977	810	900	926	664	337	251	169	182	134	128	246	93
Πεντάπολις	Πεντάπολις	1961									394	543	457	364	361	283	247
	Βελά	1951								23							
Αιγίτιον	Στρούζα	1879	363	313	480	360	385	414	384	324	120	0	0	8	0	3	3
Λεύκα	Λεύκα	1907				153	176	206	264	278	231	118	63	132	56	29	43
Παλιοκάστρον	Παλιοκάστρον	1896		17	30	45	30	32	91	52	28	35	38	34	33	29	
Σκαλούλα	Σκαλούλα	1879	242	297	363	370	394	416	393	264	150	44	20	21	19	27	2
Περιβόλιον	Αγλαβίστα	1879	193	186	206	210	213	214	209	165	139	48	69	117	32	53	26
Περιθιώτισσα	Περιθιώτισσα	1879	246	267	256	248	168	218	214	176	141	54	51	90	26	59	44
Ποτιδάνεια	Άνω Παλαιοξάριον	1853	768	706	809	751	637	645	684	571	470	284	356	346	201	320	232
Πύργος	Καρούτια	1879	169	214	282	254	206	336	312	305	232	51	28	45	11	23	20
Σεργούλα	Σεργούλα	1879	229	200	243	258	281	318	344	325	281	206	153	106	73	50	32
Παλιοχώριον	Π α λ α ι ο χ ώ ρ ι ο ν (1879), Παλιοχώρι (1896), Παλιοχώριον (1940)	1879	154	163	142	122	137	87	140	64	41	7	0	2	4	2	1
Παραλία Σεργούλας	Παραλία Σεργούλας	1940						95	149	164	146	177	215	252	315	277	
Στίλια	Στύλια	1879	405	431	489	458	398	352	333	232	197	122	149	132	40	83	133
Συκέα	Συκιά	1879	224	306	307	337	348	377	375	255	204	103	178	226	74	52	140
Σώταινα	Σώταινα	1879	103	126	145	128	145	168	183	180	149	101	55	58	32	20	27
Τείχιον	Λυκοχώριον	1879	276	315	320	355	353	383	453	347	289	191	255	119	141	159	186
Μονή Βαρνακόβης	Μονή Βαρνακόβης	1879	23	13	19	17	23	33	7	35	5	0	3	2	12	16	18
Τολοφών	Βιτρινίτσα	1853	837	1.008	900	892	958	867	790	576	545	443	374	346	278	293	231
Παραλία Τολοφώνος	Τολοφών όρμος	1896			174					54	75	136	263	198	252	246	253
Τριζόνια (νησί)	Τριζόνια (1896), Νέα Τριζόνια (1920), Νέα Τριζόνια (1940), Τριζόνια (1951)	1896			62	261	119	154	335	288	157	113	177	137	82	64	55
Σπηλιά	Σπηλιά	1928						27			22	21	32	66	49	45	52
Χάνια	Έξω Τριζόνια	1928						31			27	30	40	57	37	62	62
Τρίκορπον	Βλαχοκάτουον	1879	395	450	464	496	577	700	774	616	493	376	315	321	256	410	399
Τρίστενον	Δρεστενά	1879	478	183	469	459	429	415	318	162	90	82	72	86	43	91	62
Υψηλόν Χωρίον	Νούτσομβρος	1879	442	361	490	375	346	383	325	109	54	16	73	145	21	61	65
Φιλοθέη	Γκουμαίοι	1879	195	216	233	267	335	343	427	406	405	308	292	291	306	389	234
ΣΥΝΟΛΑ			22.778	22.735	26.211	26.085	26.136	27.546	29.451	22.717	19.666	14.981	15.138	15.257	10.874	13.627	12.034

Ο πληθυσμός των Δήμων Δωριδας 1848-1870

Στις απογραφές – εκτιμήσεις των ετών 1848 – 1856, καθώς και των ετών 1861, 1870 παρουσιάζονται και στοιχεία για τον πληθυσμό των Δήμων, **πίνακας 3**.

Τα πρώτα απογραφικά στοιχεία πρωτεύουσών των Δήμων Δωριδας

Στις απογραφές των ετών 1853, 1856, 1861, 1870 παρουσιάζονται στοιχεία για τον πληθυσμό πρω-

τεύουσών των Δήμων, **πίνακας 4**.

Έτος 1879 απαρχές απογραφών πληθυσμού ανά οικισμό της Δωριδας

Από το 1879 και μετά, έχουμε στοιχεία απογραφών πληθυσμού για όλους τους οικισμούς της Ελλάδας και συνακόλουθα της Δωριδας, **πίνακας 5**. Από το 1879 μέχρι το 1940 οι απογραφές εξακολουθούν να πραγματοποιούνται σε ακαθόριστο χρονικό κύκλο, αφού επηρεάζονται από διάφορα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα. Από το 1951 μέχρι σήμερα ο χρονικός κύκλος των

απογραφών είναι 10ετής.

Οι ονομασίες των κοινοτήτων και οικισμών της Δωριδας αναγράφονται σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των απογραφών.

Από τα στοιχεία του **πίνακα 5** προκύπτει ότι ο πληθυσμός της Δωριδας από το 1879 αυξάνεται με κορύφωση το 1940 και στο τέλος της περιόδου 1941 – 1971 μειώνεται στο μισό. Την περίοδο 1981-1991 παρατηρείται μικρή αύξηση και μετά ακολουθεί πτωτική πορεία μέχρι το 2021. Η δραματική μείωση πληθυσμού την περίοδο 1941

– 1971 σε ποσοστό 51%, αφορά κυρίως τις νεαρές ηλικίες, δηλαδή τον ενεργό πληθυσμό της Δωρίδας, «με ότι αυτό συνεπάγεται» για την περαιτέρω αναπτυξιακή πορεία της.

Τα κυρίαρχα γεγονότα που επέδρασαν στη μείωση του πληθυσμού την περίοδο αυτή ήταν: ο 2ος παγκόσμιος πόλεμος και ο εμφύλιος με τα επακό-

49 οικισμοί (ποσοστό 83%) και 20.064 κάτοικοι (ποσοστό 88%).

Με το πέρασμα των χρόνων παρατηρείται αύξηση οικισμών και πληθυσμού στην 1η πεδινή ζώνη. Στη 2η ζώνη των ημιορεινών και ορεινών περιοχών ο αριθμός των οικισμών παραμένει σταθερός, ενώ μειώνεται ο πληθυσμός.

Τα κυρίαρχα θέματα που τίθεται από πολλές πλευρές είναι: (α) αν υπάρχει πλέον η δυνατότητα ισόρροπης ανάπτυξης για όλες τις περιοχές της Δωρίδας και (β) με ποιες προϋποθέσεις μπορούν να ανακοπούν οι πληθυσμιακές μετακινήσεις από τις ορεινές περιοχές προς τις πεδινές ή προς άλλα ημιαστικά και αστικά κέντρα.

Πίνακας 6

Οικιστικές και πληθυσμιακές μεταβολές απογραφών 1879-2021 κατά υψομετρική ζώνη

Υψομετρικές ζώνες (σε μέτρα)	1879		1889		1896		1907		1920		1928		1940		1951		1961		1971		1981		1991		2001		2011		2021	
	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός	Οικισμοί	Πληθυσμός
0-400	10	2.714	11	3.279	13	3.814	14	4.217	17	5.131	24	5.833	27	6.801	29	7.478	32	7.023	29	6.377	29	7.004	29	6.766	28	5.860	28	6.701	28	6.354
400 & άνω	49	20.064	48	19.456	51	22.397	53	21.868	52	21.005	52	21.713	52	22.650	52	15.239	53	12.643	51	8.604	49	8.134	49	8.391	48	5.014	48	6.926	47	5.680
Σύνολα	59	22.778	59	22.735	64	26.211	67	26.085	69	26.136	76	27.546	79	29.451	81	22.717	85	19.666	80	14.981	78	15.138	78	15.157	76	10.874	76	13.627	75	12.034

λουθά τους και κυρίως η απουσία πολιτικών: για συγκράτηση του πληθυσμού, δημιουργίας θέσεων εργασίας, στήριξης γεωργίας και κτηνοτροφίας, ανυπαρξία κοινωνικών υπηρεσιών, δομών υγείας, κ.ά. Την περίοδο αυτή, για τους παραπάνω κυρίως λόγους, κυρίαρχη η εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση των νέων προς αναζήτηση εργασίας, η λεγόμενη αστυφιλία.

Η εισαγωγή του αριθμού των ατόμων που βρέθηκαν παρόντα κατά την ημέρα απογραφής «ο λεγόμενος πραγματικός πληθυσμός» σε κάθε Κοινότητα, ως κριτήριο αυξημένης βαρύτητας υπολογισμού των επιχορηγήσεων προς τις Κοινότητες και στη συνέχεια τους Δήμους, κυρίως από την απογραφή του Απριλίου 1981, είχε ως αποτέλεσμα μεγάλες μετακινήσεις ατόμων από ημιαστικά και αστικά κέντρα για απογραφή στα χωριά, προκειμένου να συμβάλουν σε μεγαλύτερη επιχορήγηση τους. Η αυξημένη βαρύτητα αυτής της κατηγορίας πληθυσμού στον υπολογισμό επιχορηγήσεων, λειτούργησε αρνητικά στον ακριβή προσδιορισμό του μόνιμου πληθυσμού (άτομα με συνθήκη διαμονής σε κάθε Κοινότητα και Οικισμό), με αποτέλεσμα να εμφανίζεται μεγάλος αριθμός απογραφόμενων, ενώ στην πραγματικότητα οι μόνιμοι κάτοικοι ήταν κατά πολύ λιγότεροι και στα ορεινά ελάχιστα.

Εκτιμώ ότι, το πληθυσμιακό στοιχείο για τον υπολογισμό των επιχορηγήσεων πρέπει να προσδιορίζεται διαφορετικά (π.χ νόμιμος πληθυσμός, δηλαδή τα άτομα που είναι καταχωρημένα στα δημοτολόγια), ώστε να αποφεύγονται διάφορα «τεχνάσματα» με τελικό αποτέλεσμα την εμφάνιση πλασματικών στοιχείων.

Δωρίδα, οικιστικές, πληθυσμιακές μεταβολές κατά υψομετρικές ζώνες

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι οικιστικές και πληθυσμιακές μεταβολές των απογραφών 1879-2021 κατά υψομετρική ζώνη, **πίνακας 6**.

Για την παρουσίαση των μεταβολών επέλεξα για οικονομία χώρου, δύο υψομετρικές ζώνες οικισμών «1η ζώνη πεδινές περιοχές μέχρι 400 μέτρα, 2η ζώνη ημιορεινές και ορεινές περιοχές από 400 μέτρα και άνω».

Παρατηρούμε ότι το 1879 η Δωρίδα είχε 59 οικισμούς και 22.778 κατοίκους.

Στην 1η πεδινή ζώνη, αντιστοιχούσαν 10 οικισμοί (ποσοστό 17%) και 2.714 κάτοικοι (ποσοστό 12%). Στη 2η ημιορεινή και ορεινή ζώνη, αντιστοιχούσαν

Το έτος απογραφής 2021 η Δωρίδα είχε 75 Κοινότητες και οικισμούς με 12.034 μόνιμους κατοίκους. Στην 1η πεδινή ζώνη αντιστοιχούσαν 28 οικισμοί (ποσοστό 37%) και 6.354 κάτοικοι (ποσοστό 53%).

Στη 2η ημιορεινή και ορεινή ζώνη αντιστοιχούσαν 47 οικισμοί (ποσοστό 63%) και 5.680 κάτοικοι (ποσοστό 47%).

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι οι πεδινοί οικισμοί τριπλασιάστηκαν και σημειώθηκαν μεγάλες πληθυσμιακές μετακινήσεις από τα ημιορεινά και ορεινά τμήματα της Δωρίδας προς τα πεδινά. Βασικοί λόγοι των μετακινήσεων αυτών μπορούν να θεωρηθούν ενδεικτικά οι ακόλουθοι:

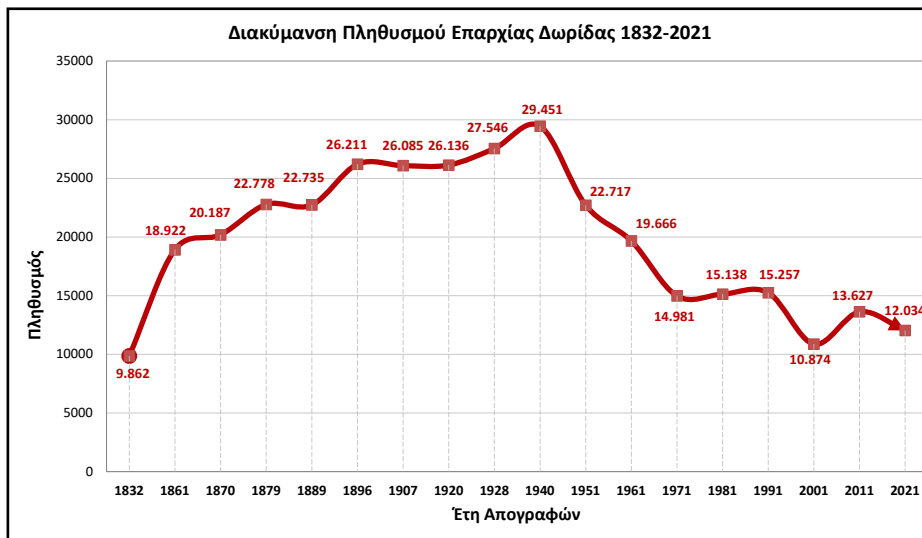
α) Η κατασκευή της παραλιακής οδού Ιτέας – Ναυπάκτου που έδωσε ιδιαίτερη ώθηση στην οικιστική ανάπτυξη των πεδινών περιοχών και συνακόλουθα των πληθυσμιακών μετακινήσεων από τις ορεινές περιοχές. Συντέλεσε επίσης στη συγκράτηση του πληθυσμού της πεδινής Δωρίδας, που σε διαφορετική περίπτωση θα μετακινούνταν για μόνιμη εγκα-

Τραγική είναι η διαπίστωση, ότι μετά από 185 χρόνια ο μόνιμος πληθυσμός (12.034) του 2021 βρίσκεται λίγο κάτω από τον αριθμό μόνιμου πληθυσμού (12.582) του 1836, με ότι αυτό συνεπάγεται για την αναπτυξιακή προοπτική της Δωρίδας.

Οι θεσμικοί παράγοντες της πολιτείας που χάραξαν και χρηματοδότησαν αναπτυξιακές πολιτικές, έχουν υποχρέωση να αντιμετωπίσουν άμεσα αυτή την κατάσταση, μετά από διάλογο, με τις μεγαλύτερες κατά το δυνατόν συγκλίσεις, αφού προηγουμένως κατατεθούν από όλους, απόψεις εφικτές, βιώσιμες και κοστολογημένες.

Κλείνοντας τη δημοσίευση, εκτιμώ ότι, η ισόρροπη ανάπτυξη με την υφιστάμενη κατάσταση, είναι ανέφικτη ή στην καλύτερη περίπτωση πολύ δύσκολο να επιτευχθεί, απαιτείται βούληση, χρηματοδότηση, υποστήριξη και βάθος χρόνου.

*** Ο Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος είναι Οικονομολόγος, Αντιπρόεδρος Ένωσης Δωριέων Επιστημόνων.**

τάσταση σε μεγαλουπόλεις.

β) Η εύκολη πρόσβαση των κατοίκων από τις πεδινές περιοχές σε ημιαστικά και αστικά κέντρα, όπως Ναύπακτος, Ιτέα, Αίγιο, Πάτρα, για κάθε είδους συναλλαγές, ευκαιρίες εύρεσης εργασίας, παροχής υπηρεσιών, υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, πρόσβασης σε μεγάλες αγορές, ψυχαγωγίας, κοινωνικές επαφές, κ.ά.

γ) Η συρρίκνωση της κτηνοτροφίας και των συναφών επιχειρήσεων μεταποίησης, λόγω δημιουργίας της τεχνητής λίμνης Μόρνου, που εκτιμώνται στο 60% της οικονομικής δραστηριότητας των ορεινών περιοχών.

δ) Οι παλινοδίες κατασκευές παραλίμιου αγωγού λυμάτων λίμνης Μόρνου.

ε) Επιπρόσθετα η πληθυσμιακή συρρίκνωση των μικρών ορεινών οικισμών συμπάρεσε και τη βαθμιαία συρρίκνωση των μεγαλύτερων ορεινών οικιστικών κέντρων, με μετακινήσεις των κατοίκων προς τα πεδινά.

1. «Επιστολαί Ιωάννη Καποδίστρια. Διπλωματικά, Διοικητικά, Ιδιωτικά γραφεία από 8 Απριλίου μέχρι 26 Σεπτεμβρίου 1831», τόμος 4ος, σελ. 331.

2. Η Συνθήκη της 6ης Ιουλίου 1827, άνοιξε τον δρόμο για την πρώτη επίσημη διεθνή πράξη αναγνώρισης της Ελλάδας ως πλήρους ανεξάρτητου κράτους, με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου της 3ης Φεβρουαρίου 1830.

3. Στις απογραφικές εκτιμήσεις υπολογίστηκαν τα «Σαντζάκια» (οθωμανική διοικητική διαίρεση). Η Δωρίδα με τους «καζάδες» (αντίστοιχη διοικητική διαίρεση) Λοιδωρικού, Μαλανδρινού περιλαμβάνονταν στο «Σαντζάκι» Εύβοιας της Στερεάς Ελλάδας.

4. Στατιστικά Πληροφορίες περί Ελλάδος, Αθήνα 1859, σελ.12.

5. Πολιτειογραφικά πληροφορία περί Ελλάδος, Αθήνα 1867, σελ. 2.

6. Αποτελέσματα Απογραφών Πληθυσμού 1821 και 1828 κατά χωρογραφικά τμήματα.

Βασιλείον της Ελλάδος, Υπουργείον των Εσωτερικών, 1909, σελ. στ'.

7. «Ο Κυβερνήτης έχει την πληρεξουσιότητα να βάλει εις ενέργειαν τον περί απογραφής νόμον εκδοθέντα την 10ην Σεπτεμβρίου του 1825».

8. ΦΕΚ 18/22-5-1834, αρθ. 25.

9. «Νά συντάξη ακριβή χωρογραφικήν καί τοπογραφικήν περιγραφήν του Κράτους, νά καταστρώσει εύχρηστους πίνακας τού αριθμού των κατοίκων του, ...»

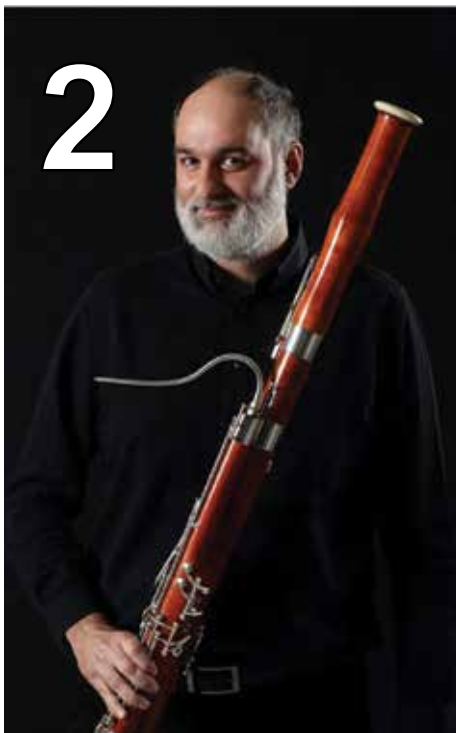
10. «Την επαρχίαν Δωρίδας, συγκείμενη εκ των μέχρι τούδε επαρχιών Λοιδωρικού και Μαλανδρινού μέχρι του ποταμού Μόρνου (Δάφνου) με πρωτεύουσα το Λοιδωρικίον»,

Β. Διάταγμα «ΦΕΚ 12/6-4-1833, περί της διαιρέσεως του Βασιλείου και της διοικήσεώς του, άρθρα 2 και 9 παραγρ. 2.

11. Εφημερίδες της Κυβερνήσεως, εκδόσεις Υπουργείου Εσωτερικών.

12. ό.π, Εφημερίδες της Κυβερνήσεως.

13. ό.π, Εφημερίδες της Κυβερνήσεως.

1 Σπύρος Σμπαρούνης και Alma Zois.
 Ο Ευπαλιώτης γιατρός-χειρουργός Σπύρος Σμπαρούνης έγραψε : Ο Οκτώβριος είναι παγκοσμίως μήνας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού για τον καρκίνο του μαστού. Σήμερα τρέξαμε, μαζί με τη Μονάδα Μαστού της Α΄ Προπαιδευτικής Χειρουργικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών, στον ετήσιο αγώνα δρόμου του Race for the Cure, που για 16η φορά διοργανώνει στην Ελλάδα το Alma Zois. Το Race for the Cure, από το 2009, έχει διοργανώσει για 25 χρόνια πάνω από 50 τέτοιες αθλητικές γιορτές σε όλη την Ευρώπη. Σήμερα τρέχουμε για όλες τις γυναίκες που πολέμησαν την επάρατη νόσο, γιορτάζουμε με όλες όσες τη νίκησαν, τιμούμε αυτές που νικήθηκαν, και δίνουμε τη δική μας μάχη ως χειρουργοί ενάντια στον καρκίνο του μαστού. Θερμές ευχαριστίες στον διευθυντή της Α΄ Προπαιδευτικής Χειρουργικής Κλινικής ΕΚΠΑ καθ. Δημήτρη Θεοδώρου για τη συνεχιζόμενη εμπιστοσύνη και στήριξη στο πρόσωπό μου, καθώς και στον επιστημονικό υπεύθυνο της Μονάδας αν. καθ. Νικο Μιχαλόπουλο για την ευγενική πρόταση για συμμετοχή μου και την άψογη διοργάνωση της συμμετοχής.Επόμενο ραβέβου το 2025!

2 Βράβευση Βασιλή Σπ. Πριόβολου
 Η Εταιρεία Ελλήνων Μεταφραστών Λογοτεχνίας και το Ίδρυμα Κωνσταντίνου και Αρτέμιδος Κυριαζή απένειμε ετήσιο βραβείο στον Δρ. Μουσικής Βασιλή Σπ. Πριόβολο, κορυφαίο φαγκοτιόστα της Ορχήστρας "Φιλαρμόνια" Αθηνών, και της Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ, για την καλλιτεχνική του δραστηριότητα, η οποία προβάλλει τον ελληνικό πολιτισμό εντός και εκτός Ελλάδας. Ο Ευπαλιώτης, Βασιλής Σπ. Πριόβολος είναι μουσικός/μουσικολόγος και Διδάκτωρ Μουσικής. Από το 2003 είναι κορυφαίος Α΄ σε ορχήστρες της Ελλάδας (Εθνική Συμφωνική Ορχήστρας της ΕΡΤ, Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, Συμφωνική Ορχήστρα του Δήμου Αθηναίων, Ορχήστρα Academica Αθηνών κ.α.) καθώς και εκτελεστής

και διδάσκων μπαρόκ φαγκότου και φλάουτων με ράμφος. Έλαβε δύο φορές υποτροφία του Ιδρύματος Αλέξανδρος Ωνάσης και μία φορά του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών με διάκριση και πρώτη θέση στον διαγωνισμό. Έχει διδάξει (Π.Δ.407) στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας), στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο (ΤΜΣ) τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο και τέλος στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας(ΠΜΣ)

3 Χρηματικό βραβείο Ανδρέα
 Κούτρα στον Ιωάννη Ανθή
 Απονεμήθηκαν σε ειδική εκδήλωση τα Βραβεία και Αριστεία Προόδου στους μαθητές και στις μαθήτριες Γυμνασίου και Λυκείου Ευπαλίου που επρώτευσαν κατά το σχολικό έτος 2023-24. Απονεμήθηκε, επίσης, το χρηματικό βραβείο του ποσού των χιλίων (1000) ευρώ που χορηγήθηκε από τον Ανδρέα Κούτρα, Διδάκτορα του New York University School of Medicine, στον απόφοιτο της Γ΄ Λυκείου Ανθή Ιωάννη του Ιωάννη, που εισήχθη στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, συγκεντρώνοντας 18.880 μόρια στις Πανελλήνιες Πανελλαδικές και αποφοίτησε με 19,8 από το Λύκειο Ευπαλίου. Ο Δρ Ανδρέας Κούτρας, επιστήμονας με τίτλους και ακαδημαϊκά αξιώματα που περιποιούν τιμή στο πρόσωπό του, έλκει την καταγωγή του από τη Δωριδα και εκδήλωσε την επιθυμία να χορηγήσει αυτό το μεγάλο χρηματικό βραβείο στον πρωτεύσαντα/σασα, μαθητή/μαθήτρια του Ευπαλίου για το σχολικό έτος 2023-24, προκειμένου να ενισχυθεί η φιλομάθεια και το φιλοπρόοδο πνεύμα των νέων της πατρίδας μας. Το Λύκειο Ευπαλίου ευχαριστεί θερμά τον Ανδρέα Κούτρα για την αξέπαινη πρωτοβουλία του και εύχεται να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση για τους συμπολίτες μας που εκτιμούν την αξία της παιδείας και αναγνωρίζουν την ανάγκη όχι μόνο της ηθικής αλλά και της υλικής ενίσχυσης των φωτισμένων νέων του τόπου μας. Ο Γιάννης Ανθής τον ευχαρίστησε δημοσίως εγκάρδια γι' αυτήν την πο-

λύπιμη οικονομική συμβολή στην έναρξη των σπουδών του. Το βραβείο παρέδωσε ο Λυκειάρχης Γιώργος Αρτινόπουλος.

4 VisitDorida.gr-Ανακαλύψτε τη Δωρίδα
Η Δωρίδα είναι ένας τόπος με πλούσια ιστορία, μαγευτικά τοπία και ανεξερεύνητα μυστικά. Το VisitDorida.gr αποτελεί την ιδανική διαδικτυακή πύλη για όσους επιθυμούν να γνωρίσουν καλύτερα αυτή την υπέροχη περιοχή της Ελλάδας. Στο VisitDorida.gr, οι επισκέπτες μπορούν να περιηγηθούν σε ένα πλούσιο περιεχόμενο που περιλαμβάνει πληροφορίες για τα γραφικά χωριά, τις εντυπωσιακές παραλίες, τα αρχαιολογικά μνημεία, και τις μοναδικές διαδρομές πεζοπορίας που διασχίζουν την πλούσια φύση της περιοχής. Επιπλέον, οι χρήστες μπορούν να ανακαλύψουν τοπικές εκδηλώσεις, γαστρονομικά δρώμενα και παραδοσιακά πανηγύρια που ζωντανεύουν τον πολιτισμό της Δωρίδας. Επίσης προτάσεις για διαμονή σε παραδοσιακούς ξενώνες και σύγχρονα ξενοδοχεία, καθώς και τις καλύτερες επιλογές για φαγητό. Η πλούσια φωτογραφική απεικόνιση του VisitDorida.gr συνοδεύει το κάθε άρθρο, δίνοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να αποκτήσουν μια ζωντανή εικόνα της Δωρίδας και των μοναδικών τοπίων της. Ανακαλύψτε την ομορφιά της Δωρίδας μέσα από τα μάτια του VisitDorida.gr και δείτε γιατί αυτός ο τόπος αξίζει την προσοχή σας. Επισκεφθείτε το VisitDorida.gr και αρχίστε το ταξίδι σας στη Δωρίδα σήμερα!

5 Γάμος Άρη και Τζένης
Σε μια ωραία και ρομαντική τελετή ο Άρης και η Τζένη ενώθηκαν με τα δεσμά του γάμου που έγινε στην 21 Σεπτεμβρίου 2024 στον Ιερό Ναό του Αγίου Στεφάνου της Ναυπάκτου. Κομπάρσοι τους οι Χρήστος Αλεξανδρής και η Κωνσταντίνα Νίκα. Τρισευτυχισμένοι οι γονείς τους Μεστάν και Νιμετέ Ζέκα και η Αντριγιάννα Νίκα αλλά και δεκάδες συγγενείς και φίλοι που παρευρέθηκαν και ευχήθηκαν στους νεόνυμφους. Ακολούθησε δεξίωση και τρικούβερτο γλέντι μέχρι πρωίας στο θαυμάσιο "Κτήμα Σίνη". Ευχή όλων να έχουν μια ευτυχισμένη και δημιουργική πορεία.

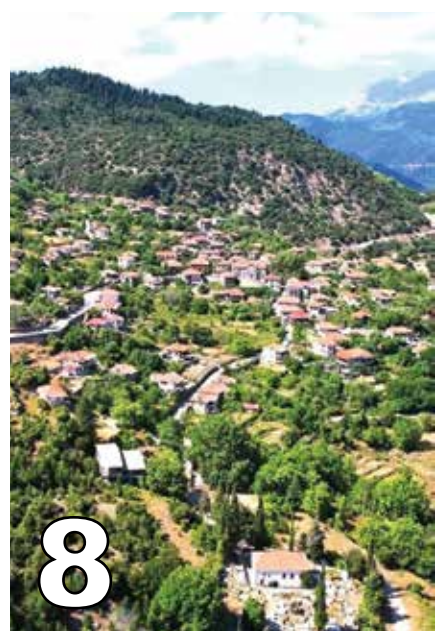
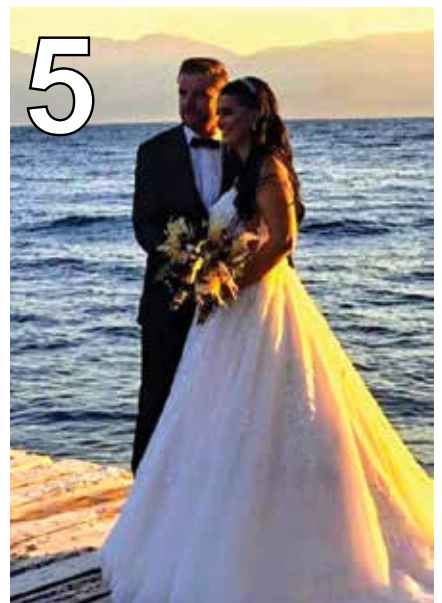
6 Οι φίλοι θυμούνται τον Αντώνη Ζέρβα
Οι εκδόσεις "Περισιωμένη" και οι φίλοι του Αντώνη Ζέρβα προγραμμάτισαν μια συγκινητική και ωραία εκδήλωση για τον πρόωρα χαμένο ποιητή, συγ-

γραφέα, μεταφραστή και κριτικό λογοτεχνίας, που έφυγε το 2022 στα 69 του χρόνια. Στην εκδήλωση που έγινε στην αίθουσα "Ρήγας Βελεσπινλής" στο Σύνταγμα Αθηνών μίλησαν για τη ζωή και το έργο του ο ποιητής Γιώργος Βέλτσος, ο φιλόλογος-συγγραφέας Κωνσταντίνος Λερούνης, ο δοκιμιογράφος Λεωνίδας Σταματελόπουλος και ο ποιητής Πάνος Στασινός. Την εκδήλωση συντόνισε η Δρ. Φιλολογίας-κριτικής λογοτεχνίας Ανθούλα Δανιήλ.

7 Αδειάζει η λίμνη του Μόρνου
Η κλιματική αλλαγή από την φετινή χρονιά άρχισε να μας δείχνει... τα δόντια της για τα καλά. Τέτοιες υψηλόβαθμες θερμοκρασίες και σε τόσο μεγάλη διάρκεια δεν τις θυμούνται ούτε οι μεγαλύτεροι συμπολίτες μας τις τελευταίες δεκαετίες. Οι βροχές και οι κατακλυσμοί τότε θα πνίγουν σε λίγες ώρες τη Θεσσαλία και τότε θα κάνουμε μήνες για να τις γευτούμε. Οι αγρότες τα έχουν χάσει και σταυροκοπιούνται, γιατί βλέπουν τη σοδειά τους να αφανίζεται. Το νερό αρχίζουμε να το λέμε νεράκι και συνεχώς στερεύει. Έτσι και η λίμνη του Μόρνου άρχισε να αδειάζει σιγά-σιγά, μέχρι που φάνηκαν και τα σπίτια από το Κάλλιο. Ο φόβος για να ξεμείνει από νερό και η πρωτεύουσα όλο και μεγαλώνει. Κυβέρνηση, φορείς και υπηρεσίες απεγνωσμένα ψάχνουν την ενδεδειγμένη λύση. Ακόμα να φέρουν νερό και από άλλα ποτάμια της γειτονικής Απωλοακαρνανίας. Σε λίγο μάλλον θ' αρχίσουμε τις λιτανείες μήπως μας λυπηθεί ο Θεός και ρίξει τίποτα βροχούλες!

8 Βοτανικός Κήπος της Δωρίδας
Ο περίφημος Βοτανικός Κήπος της Δωρίδας μετά από πολλά βάσανα και γραφειοκρατίες φαίνεται ότι παίρνει το δρόμο της υλοποίησής του. Ήδη ο εργολάβος έχει εγκατασταθεί για τις προκαταρκτικές εργασίες. Η δωρηθείσα διώροφη οικία από τον ευεργέτη της Πενταγιούς Γεώργιο Γρίβα, συνολικού εμβαδού άνω των 200τμ, θα μετατραπεί σε επιστημονικό εργαστήριο και όχι μόνο. Αίθουσες συνεδριάσεων, χώρος έκθεσης Αρωματικών Φαρμακευτικών Φυτών σε βιτρίνες, χώρος εργαστηριακών δοκιμών, κλπ, και πάνω χώρος φιλοξενίας καθηγητών Πανεπιστημίων και φοιτητών. Στη συνέχεια σε μία έκταση, στην καρδιά της Πενταγιούς περίπου 4 στρεμμάτων θα δημιουργηθεί ένας Βοτανικός Κήπος με 230 περίπου ενδημικά φυτά. Όμως για όλα αυτά σας ετοιμάζουμε αναλυτικό ρεπορτάζ στο επόμενο φύλλο μας.

Ο Διαγώνιος που θα ενώσει Αιγαίο με Ιόνιο θα διασχίζει και τη Δωρίδα. Αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2030

Ο Διαγώνιος Οδικός Άξονας της Στερεάς Ελλάδας αποτελεί ένα μείζον έργο υποδομής και ανάπτυξης, που μεταξύ άλλων μειώνει το χρόνο της διαδρομής από Πάτρα και Αντίρριο έως τη Λαμία και φέρνει πιο κοντά το Ιόνιο στο Αιγαίο Πέλαγος. Ο δρόμος που θα βγάλει από την απομόνωση τη Δωρίδα αφού θα τη διαπερνά από άκρη σε άκρη.

Στις ράγες της υλοποίησης έχει εισέλθει πλέον ο Διαγώνιος Οδικός Άξονας Λαμία – Ιτέα – Αντίρριο, ο συνδεδεμένος άξονας μεταξύ των αυτοκινητοδρόμων ΠΑΘΕ και ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ. Αποτελεί μέρος του διεθνούς οδικού δικτύου E65, συνδέει το Αιγαίο με το Ιόνιο Πέλαγος και εξυπηρετεί πλήθος διατοπικών και ευρύτερων μετακινήσεων από την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα προς περιοχές της Δυτικής και Νότιας χώρας, με αυξημένη οδική ασφάλεια και ταχύτητα. Τμήμα του αυτοκινητοδρόμου είναι το Μπράλος-Άμφισσα, ένα έργο προϋπολογισμού 285,50 εκ. ευρώ με ΦΠΑ που υπεγράφη τον Φεβρουάριο του 2023 και βρίσκεται υπό εξέλιξη. Σύμφωνα με την τελευταία ενημέρωση του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών στα τέλη Αυγούστου, έχουν ολοκληρωθεί σε ποσοστό 90% οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις, όπως και το 90% του προγράμματος γεωτεχνικών εργασιών.

Σχετικά με τις απαλλοτριώσεις, ο Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών, Χρήστος Σταϊκούρας, είχε ενημερώσει ότι το Δικαστήριο έγινε στις 9 Απριλίου 2024, έχει εκδοθεί η σχετική Δικαστική Απόφαση και η αντίστοιχη αναγνώριση δαπάνης και αναμένεται η υπογραφή των αποφάσεων δέσμευσης ποσού. Η ημερομηνία περαίωσης του έργου είναι η 15η Αυγούστου 2027.

Το φυσικό αντικείμενο του έργου είναι η μελέτη και κατασκευή των παρεμβάσεων βελτίωσης του τμήματος Μπράλος – Άμφισσα, σε δύο υπο-τμήματα: Το Μπράλος – Αρχή παράκαμ-

ψης Γραβιάς και Μεταλλεία Βωξίτη – Άμφισσα, συνολικού μήκους 24 χλμ.

Περιλαμβάνεται η κατασκευή μεγάλων τεχνικών έργων, όπως είναι η κατασκευή 2 σπράγγων συνολικού μήκους περίπου 4,7 χλμ., 7 γεφυρών συνολικού μήκους άνω του 1 χλμ., 6 ισόπεδων κόμβων, ανισόπεδων και υπόγειων διαβάσεων, καθώς και ενός δικτύου δευτερευουσών οδών για τη σύνδεση με το λοιπό υφιστάμενο οδικό δίκτυο.

Στο ίδιο τμήμα υπάρχουν άλλα 2 χλμ. κατασκευασμένου έργου που είναι η παράκαμψη Γραβιάς, όπως επίσης και το τέλος της παράκαμψης Γραβιάς έως τα Μεταλλεία Βωξίτη μήκους περίπου 5 χλμ. Το τελευταίο τμήμα αποτελεί αντικείμενο άλλης εργολαβίας η οποία έχει ξεκινήσει εργασίες πέρυσι. Το συνολικό, λοιπόν, μήκος του Μπράλος-Άμφισσα είναι 31 χλμ.

Με την ολοκλήρωση του διαγώνιου οδικού άξονα, Λαμία-Ιτέα-Αντίρριο η απόσταση των 185 χλμ. μεταξύ Λαμίας και Πάτρας που διανύεται σε περισσότερες από 3 ώρες θα μειωθεί στα 160 χλμ. και ο χρόνος ταξιδιού θα «πέσει» στη 1,5 ώρα.

Πέρα από το Μπράλος-Άμφισσα, ο Διαγώνιος Άξονας περιλαμβάνει επίσης τα τμήματα Άμφισσα - Ιτέα, Ιτέα - Άγιος Νικόλαος, και Άγιος Νικόλαος - Αντίρριο.

Αρμόδιοι κρατικοί παράγοντες εκτιμούν ότι αν όλα προχωρήσουν κανονικά το όλον έργο θα έχει ολοκληρωθεί μπαίνοντας σε κυκλοφορία περί το 2030!

Εστειλαν τις συνδρομές τους

ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ Λ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	20,00 €
ΒΟΜΒΟΡΙΔΗ – ΚΑΡΑΒΙΔΑ ΟΛΓΑ (ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΗΣ ΚΑΡΑΒΙΔΑ ΕΛΕΝΗΣ – LONGWELL ΚΑΙ ΚΑΡΑΒΙΔΑ ΜΑΡΙΑΣ)	100,00 €
ΓΟΥΡΓΟΥΛΕΤΗΣ Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	50,00 €
ΔΕΛΗΔΗΜΗΤΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	20,00 €
ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ ΕΥΘΥΜΙΑ	20,00 €
ΖΕΡΒΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ Η.Π.Α	50,00 €
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ	30,00 €

ΚΑΤΣΙΚΑ ΓΕΩΡΓΙΑ (ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΑΝΗΨΙΑΣ ΤΗΣ ΖΗΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ)	100,00 €
ΚΑΤΣΙΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ (ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΕΞΑΔΕΛΦΗΣ ΤΗΣ ΖΗΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ)	50,00 €
ΚΟΝΙΣΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	20,00 €
ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ Β. ΜΑΡΙΑ	30,00 €
ΜΟΣΧΟΝΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	20,00 €
ΝΖΙΑΦΕΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	300,00 €
ΝΤΑΟΥΣΙΑΝΗ ΣΤ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	20,00 €

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ	20,00 €
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ	25,00 €
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	30,00 €
ΤΑΡΑΖΩΝΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	10,00 €
ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	50,00 €
ΑΝΕΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗ Ε.Τ.Ε ΤΗΝ 10/10/2024	20,00 €
ΑΝΕΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗ Ε.Τ.Ε ΤΗΝ 21/10/2024	30,00 €

ALPHA BANK

GR 6001407690769002002002676

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

GR 6601101040000010429668089

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

GR 1801720110005011059657666

EUROBANK

GR 1702606530000990100077938

SOS! οι συνδρομές σας είναι απαραίτητες για την επιβίωση της εφημερίδας!

Γνωρίζουμε ότι τα προβλήματα είναι πολλά. Τα ίδια αντιμετωπίζουμε λίγο πολύ όλοι. Και η εφημερίδα σας, "ΤΟ ΕΥΠΑΛΙΟ", εκτός από τα εκδοτικά προβλήματα λόγω κορωνοϊού, έχει και τα οικονομικά. Η έκδοση κάθε τεύχους (ατελιέ, δημιουργικό, χαρτί, τυπογραφείο, συσκευασία, ετικετοποίηση, ταχυδρομείο) στοιχίζει 1200 ευρώ. Στείλτε την μικρή ετήσια συνδρομή σας γιατί διαφορετικά με μεγάλη μας λύπη θα σταματήσει να σας έρχεται.

Το Δ.Σ. της Ένωσης

**Το Ευπάλιο
στην...**

Κωνσταντινούπολη

ΦΩΤΟ : Σπύρος Γαϊτάνης

Στην Κωνσταντινούπολη... την βασιλεύουσα των πόλεων

Της Τατιάνας Σαράφη

Με μεγάλη συμμετοχή και επιτυχία ολοκληρώθηκε η εκδρομή που διοργάνωσε η Ένωση Ευπαλιωτών Δωρίδας στην Κωνσταντινούπολη από 18 έως 23 Οκτωβρίου.

Το καθόλα πλούσιο πρόγραμμα της διοργάνωσης, καλύπτοντας όλα όσα μπορούσε να επισκεφτεί κανείς στο σύντομο αυτό διάστημα, αξιοθέατα, κοσμικά μέρη, η εξαιρετική οργάνωση του συνεργαζόμενου τουριστικού γραφείου Staikos Tours, ο πολύ καλός ξεναγός μας Βαρόλ Χαλίλογλου, σε συνδυασμό με τον υπέροχο καιρό και την καλή διάθεση όλων, αποζημίωσε και με το παραπάνω όλους τους συμμετέχοντες.

Η Κωνσταντινούπολη δεν είναι ένας ακόμα διάσημος προορισμός. Είναι κάτι πολύ παραπάνω, γιατί καλεί τον επισκέπτη της, να μπει σε έναν διαφορετικό κόσμο: σε ένα σταυροδρόμι μεταξύ Δύσης και Ανατολής, Ευρώπης και Ασίας, το οποίο μοσχοβολά από πικάντικα μπαχαρικά.

Ο Κεράπιος Κόλπος –Χρυσούν Κέρας τον έλεγαν οι Βυζαντινοί, Χαλίτς τον αποκαλούν στη σημερινή Τουρκία– χωρίζει την Πόλη σε ένα ευρωπαϊκό κι ένα ασιατικό κομμάτι. Αλυσσοδεμένος κάποτε, άνοιγε ώστε να αφήσει τα πλοία να περάσουν. Σήμερα οι δύο του

πλευρές ενώνονται με τη Γέφυρα του Ατατούρκ και με την περίφημη Γέφυρα του Γαλατά· ένα ισχυρό σημείο αναφοράς.

Από τη μια μεριά, το Sultanahmet : Εκεί χτυπάει η καρδιά της Επταλόφου, της Βασιλεύουσας, όπως και του θρυλικού Top Kapı και της περιοχής του Eminönü. Και από την άλλη, το ευρωπαϊκό πρόσωπο, με την Taxim – τη διάσημη πλατεία από όπου ξεκινάνε τα πάντα με τη μοντέρνα περιοχή του Βειγοσίλου, τη Μαζκα με τη σχεδόν κολωνακιάτικη αισθητική, αλλά και με το Ντολμά Μπαχτσέ και τις τρομερές κρεμαστές γέφυρες, οι οποίες μοιάζουν σαν τεράστια δάχτυλα που ενώνουν την Ανατολή με τη Δύση.

Το καλύτερο σημείο για να ανιληφθείς τη ροή της Κωνσταντινούπολης, να προσανατολιστείς και να καταλάβεις πού βρίσκεσαι, είναι να ανέβεις στον Πύργο του Γαλατά, από όπου θα έχεις μια πανοραμική άποψη της έκτασής της.

«Αν η γη ήταν ένα κράτος, η Κωνσταντινούπολη θα ήταν η πρωτεύουσά του» φέρεται να είπε ο Ναπολέων Βοναπάρτης που έτρεφε μεγάλο θαυμασμό για την Πόλη των Πόλεων.

Για τους κατοίκους της η Κωνσταντινούπολη ήταν

ένας τόπος όπου ακόμη και «από το χώμα και την πέτρα έκανες χρυσάφι». Όλοι την έβλεπαν ως Γη της Επαγγελίας, όπου ακόμη και ο πιο φτωχός θα μπορούσε να κάνει την τύχη του.

Η μακρά ιστορία της πόλης συναντά τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό μιας μεγαλούπολης 17 εκατομμυρίων κατοίκων και δημιουργεί ένα μείγμα Δύσης και Ανατολής που δεν μπορεί να σε αφήσει ασυγκίνητο. Μεγάλα ξενοδοχεία, ιδιαίτερες γειτονιές με εναλλακτικά μαγαζιά και έντονη νυχτερινή ζωή, πολυκαταστήματα και διεθνής εμπορικές αλυσίδες, κυριλέ εστιατόρια και μια ολοκαίνουργια μαρίνα, συνθέτουν το κοσμοπολίτικο πρόσωπο της πόλης. Η παλιά πόλη, η Αγία Σοφία, το Μπλε Τζαμί, η Βασιλική Κιστέρνα, ο Γαλατάς, το Karalicarsi (grand bazaar), τα υπαίθρια μαγαζιά, τα σοκάκια, το τραμ, το ελληνικό στοιχείο που βρίσκεται έντονα παρόν σε πολλά σημεία είναι η πιο παραδοσιακή, γραφική και συνάμα τουριστική πλευρά της μητροπολιτικής Κωνσταντινούπολης.

Επισκεφτήκαμε τα κυριότερα αξιοθέατα της πόλης με έμφαση σε αυτά που για μας τους Έλληνες ήταν περισσότερο σαν προσκύνημα, σαν φόρος τιμής στην ιστορία και στο γένος μας.

Την Αγία Σοφία, το σύμβολο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς που έχει μετατραπεί σε τέμενος τα τελευταία χρόνια. Είναι δύσκολο να περιγράψουμε τα συναισθήματα που σε κατακλύζουν καθώς περνάς το κατώφλι αυτού του αρχιτεκτονικού θαύματος.

Τη Βασιλική Κινστέρνα του Ιουστινιανού, τη μεγαλύτερη υπόγεια δεξαμενή νερού, χωρητικότητας 78.000 m³, με τους 336 κίονες στολισμένους με περίτεχνα κιονόκρανα.

Το Πατριαρχείο στο Φανάρι με την Ελληνική συνοικία, το μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής, την Παναγία των Βλαχερνών, που με ευλάβεια και συγκίνηση καθισμένοι στον κυρίως ναό ψάλαμε τον ακάθιστο ύμνο, στον χώρο όπου ψάλθηκε για πρώτη φορά, που σύμφωνα με την παράδοση ακούστηκε για πρώτη φορά στην εκκλησία αυτή, όταν η Πόλη είχε σωθεί από τους Άραβες το 626 από τη μεγαλύτερη ως τότε απειλή στην ιστορία της.

Την Μεγάλη του Γένους σχολή, την Θεολογική σχολή της Χάλκης, την Μονή της χώρας με τα εξαιρετικά ψηφιδωτά. Ένας συγκερασμός συγκίνησης, δέους, αλλά συνάμα θυμού, θλίψης, παράπνου και νοσταλγίας. Η Κρουαζιέρα στον Βόσπορο ήταν για όλους μας μια αξέχαστη εμπειρία.

Απολαύσαμε την διαδρομή με ένα ειδικά ναυλωμένο

για το γκρουπ μας πλοiάριο, θαυμάζοντας τα υπέροχα κτήρια που εκτείνονται κατά μήκος των Ευρωπαϊκών και Ασιατικών ακτών του. Όπως τα Οθωμανικά ανάκτορα: ΤοπΚαπί, Ντολμά Μπαχτσέ, Γιλντίζ, Τσιραγκάν, Φεριγιέ, Μπεϊλέρμπεϊ, Κιουτσουκσού, Ιλαμούρ, Χαπτσέ Σουλτάν, Αντιλέ Σουλτάν και Χιντίβ, μαζί με αξιοθέατα, μνημεία και κτίρια, όπως η Αγία Σοφία, η Αγία Ειρήνη, το Μπλε Τζαμί, το Γενί Τζαμί, το Κιλίς Αλί Πασά Τζαμί κ.α.

Ανεπανάληπτη εμπειρία ήταν και η επίσκεψη μας στα πριγκιπωνήσια στη θάλασσα του Μαρμαρά. Αφήνοντας πίσω μας την πολύβουη Κωνσταντινούπολη επισκεφτήκαμε την Χάλκη και την Πρίγκηπο. Νησιά που κατοικούν ακόμα αρκετές ελληνικές οικογένειες.

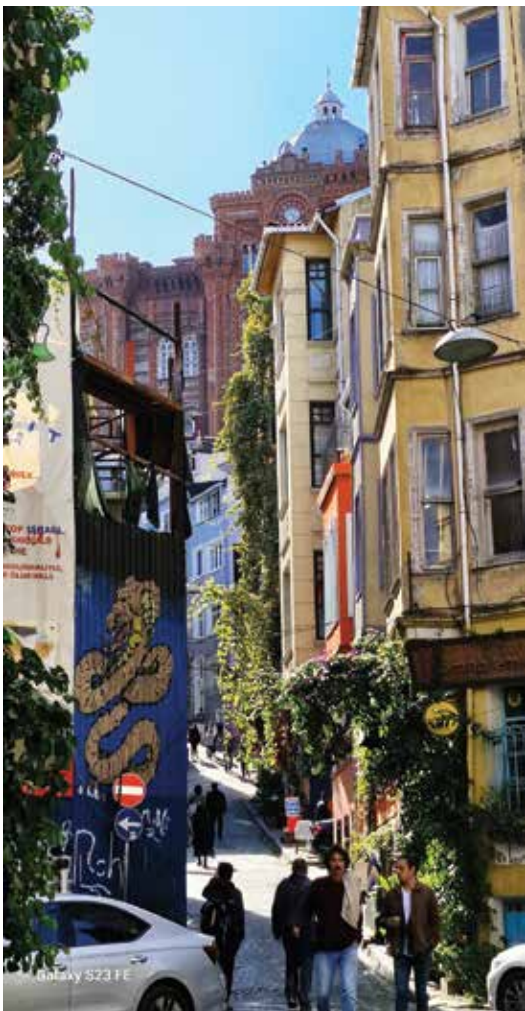
Σήμερα οι Έλληνες στα Πριγκιπωνήσια μετριούνται σε 980 άτομα αποτελώντας την τρίτη πολυπληθέστερη κοινότητα της Πόλης.

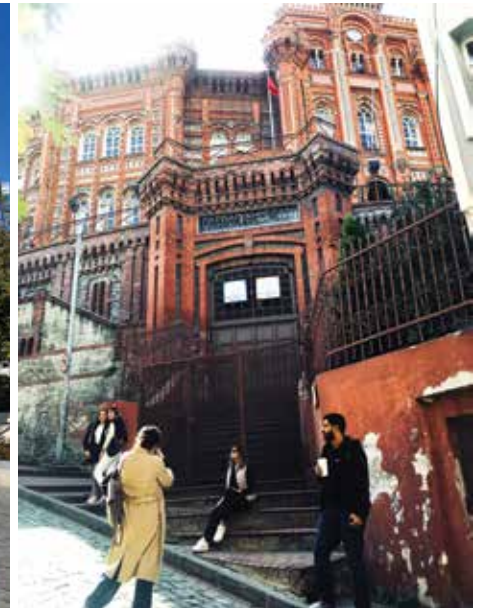
Κοιτίδα ελληνικού πολιτισμού με τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης να καταλαμβάνει εξέ-

χουσα θέση στις καρδιές μας.

Γραφικά στενά, επιβλητικά αρχοντικά με ανθισμένους κήπους, γραφικά μαγαζάκια στις ακτές πλαισιώνουν το πανέμορφο σκηνικό.

Το πρόγραμμα μας δεν μπορούσε να παραλήψει επίσκεψη στο Καπάλι Τσαρσί, ευρέως γνωστό ως Μεγάλο Παζάρι, στο οποίο στενάζονται 4.000 καταστήματα. Κάθε μέρα το επισκέπτονται πάνω από μισό εκατομμύριο επισκέπτες και τουρίστες, ενώ η ποικιλία των προϊόντων είναι εξαιρετικά μεγάλη, με κοσμήματα, ρουχισμό, τσάντες, αντίκες, υφάσματα, χαλιά, τουρι-

στικά αναμνηστικά, κεραμικά, προϊόντα ξύλου, κιλίμα και διακοσμητικά.

Το τελευταίο βράδυ της παραμονής μας πήραμε μια γεύση παραδοσιακής κουζίνας, μουσικής και χορών οριεντάλ σε γνωστό εστιατόριο της κοσμοπολίτικης Πόλης. Έχει γραφτεί πολλές φορές ότι η Πόλη είναι το σταυροδρόμι των δύο ηπείρων αλλά μόνο όταν την επισκεφθείς μπορείς να καταλάβεις πόσο ακριβής είναι αυτή η περιγραφή.

Η Κωνσταντινούπολη είναι η μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας με περίπου 17 εκατομμύρια κατοίκους και η μεγαλύτερη πόλη της Ευρώπης. Είναι η καρδιά της οικονομικής, εμπορικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας και συμβάλλει κατά 30% στην τουρκική οικονομία. Επί αιώνες όλοι οι δρόμοι οδηγούσαν στην Ιστανμπούλ (εις την Πόλην) όπως την αποκαλούν οι σημερινοί κάτοικοί της, μη γνωρίζοντας ότι πρόκειται για παραφθορά της ελληνικής φράσης.

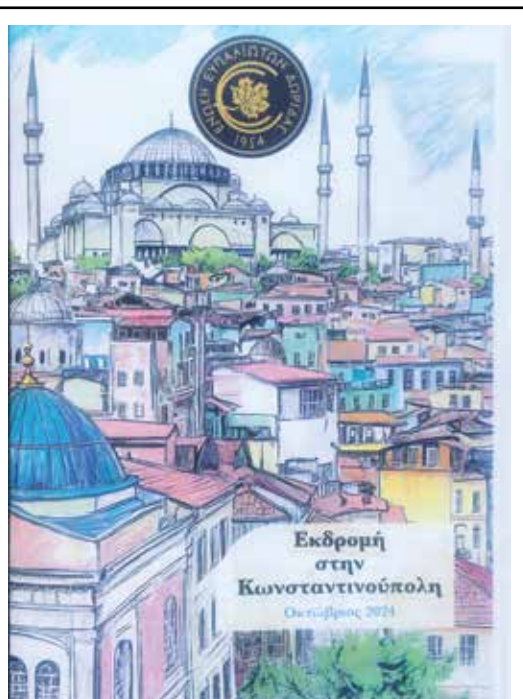
Την ονόμασαν σταυροδρόμι των πολιτισμών, βασιλίδα των πόλεων πρωτεύουσα του Βυζαντίου και τριών διαδοχικών αυτοκρατοριών. Η μοναδική πόλη που είναι χτισμένη επάνω σε δύο ηπείρους, Ευρώπη και Ασία, η πόλη των αισθήσεων, των ατελείωτων θρύλων, των γεύσεων της ανατολής, των πολλαπλών αναμνήσεων, της μοναδικής κληρονομιάς της και του ένδοξου παρελθόντος της. Για τους Τούρκους Istanbul, για εμάς τους Έλληνες Κωνσταντινούπολη, ένας τόπος γεμάτος αντιθέσεις, που σίγουρα μας προκαλεί ανάμεικτα συναισθήματα.

Η Κωνσταντινούπολη είναι ανεξάντλητη, μεθυστική, πολυπολιτισμική, εκστατική και παραμυθένια. Το κυκλοφοριακό χάος, το απέραντο γαλάζιο, τα γεμάτα ομίχλη και καπνούς πρωινά, η θορυβώδης νυχτερινή ζωή, τα γαλακτοπωλεία, οι κουλουράδες και οι εφημεριδοπώλες στα πεζοδρόμια, ο ήχος των γλάρων, τα μελαγχολικά τοπία τη χαρακτηρίζουν. Ο καθένας, ωστόσο, μπορεί μόνος του να ανακαλύψει τι είναι αυτό που τον γοητεύει και τον κεντρίζει σε αυτήν τη μοναδική μητρόπολη του κόσμου, γεμάτη αρώματα, εικόνες, συναίσθημα και νοσταλγία. Αναμφίβολα, είναι η πόλη των αναμνήσεων.

Κι όπως έχει γράψει ο μεγαλύτερος εν ζωή συγγραφέας της Τουρκίας, Ορχάν Παμούκ: «Δεν μπορεί να είναι

τόσο χάλια η ζωή. Ό,τι και να γίνει, ο άνθρωπος στο τέλος μπορεί να πάει να περπατήσει στον Βόσπορο». Είναι η πόλη-θύλος, που για χίλια και πλέον χρόνια αποτελούσε για όλο τον μεσογειακό κόσμο του Μεσαίωνα συνώνυμο της δύναμης, του πλούτου και του πολιτισμού. Μια πόλη που από τη γέννησή της κουβαλάει τη λάμψη της αρχαίας «μητέρας» της, της Ρώμης. Οι Τούρκοι την άλωσαν και από τότε η περίφημη Κωνσταντινούπολη έδωσε τη θέση της στην Istanbul. Για όλους τους Έλληνες, όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο αλλά και σε ολόκληρη τη γη, η Πόλη παραμένει βαθιά ριζωμένη στην καρδιά και την ψυχή τους. Αυτήν ήρθαμε να γνωρίσουμε... να περπατήσουμε και να νιώσουμε με όλες μας τις αισθήσεις...

Στους εκδρομείς μας εκτός από το αναλυτικό πρόγραμμα δόθηκε από την Ένωση Ευπαλιωτών Δωρίδας και ένα αναλυτικό-συλλεκτικό έγχρωμο 16σελιδο με την συνοπτική ιστορία και πορεία της Κωνσταντινούπολης ανά τους αιώνες, με πληθώρα στοιχείων, για να γνωρίσουμε καλύτερα την μεγαλοσύνη της βασιλίδας Πόλης.

Κωνσταντινούπολη

Του Βαρόλ Χαλίλογλου
Εκπαιδευτικού - ξεναγού

Κωνσταντινούπολη. Πόλη του μύθου και της ιστορίας. Πόλη του ονείρου, των εθνικών ελπίδων, πανέμορφη, ονειρική, φιλάει ράθυμα μα αρχοντικά τα χείλη της Ευρώπης και της Ασίας.

Σε κάθε βήμα, απομεινάρια του ένδοξου Βυζαντίου. Εκκλησίες που γίνανε τζαμιά και μουσεία, εκκλησίες που μείνανε εκκλησίες, εκκλησίες που αφέθηκαν να ρημάξουν, τείχη που χορτάρισαν, που γκρέμισαν και γίνανε χαλάσματα. Τείχη που αναστηλώνονται για να θυμίσουν πικρά την κάποτε θεοφρούρητη βασιλίδα.

Κάτοικοι, Τούρκοι, Κοϋρδοί, Ρωμιοί, Αρμένιοι, Εβραίοι, Έλληνες και τουρίστες. Άλλοι αναζητούν την Ανατολή, άλλοι το χαμένο Βυζαντινό μεγαλείο, άλλοι θηρεύουν την αγοραστική ευκαιρία και παζαρεύουν ακούραστα με τους εμπόρους.

Μυρωδιές από ναργιλέδες, τούρκικο καφέ κα μύδια που ψήνονται στο δρόμο ανακατεύονται με το αεράκι από τη θάλασσα του Μαρμαρά. Μυρωδιές από παστουρμάδες, μπαχαρικά κάθε λογής, από ντονέρ, από κεμπάπ, από ιδρώτα ανθρώπων του μόχθου, από αρώματα βαριά, μεθυστικά, ανατολικά.

Χτυπάνε οι καμπάνες της εκκλησίας και από τους μιναρέδες ο Μουεζίνης καλεί για προσευχή και λέει Μπир Αλλάχ όλοι στον ίδιο θεό πιστεύουν.

Βραδιάζει και στο Βόσπορο ανάβουν σαν καντήλια σιγά - σιγά τα φώτα. Τι ομορφιά στα Θεράπεια και στο Μπεμπέκ να απολαμβάνεις το ηλιοβασιλέμα.

Νταούλια, ντέφια, μπαγλαμάδες, οι γύφτοι τραγουδάνε στο Κουμ Καπί μια τουριστική γειτονιά που θυμίζει την Πλάκα της Αθήνας. Ψαρομεζέδες, εδέ-

σματα οικεία, ντολμάδες, ιμαμ, μελιτσανοσαλάτες, τζατζίκια τέρπουν τον ουρανό.

Σαν ξημερώσει η μέρα κι ο ήλιος σηκωθεί θα χαθώ ξανά στα ειλητά της αυτοκράτειρας Ζωής και της ανούσιας ειρήνης. Θα κλάψω σε μια γωνία κρυφά στην Αγία Σοφία. Θα γίνω η αυτοκράτειρα των παιδικών μου ονείρων στο θεωρείο του γυναικωνίτη, κάτω από τις χρυσές ψηφίδες που απομείνανε κάτω από τα τόξα των αψίδων.

Κωνσταντινούπολη εσύ και η ιστορία αντιμέτωπες. Βυζαντινοί Αυτοκράτορες και Οθωμανοί Σουλτάνοι. Τα παλάτια των πρώτων γκρέμισαν μα οι ραδιοургίες τους κληρονομήθηκαν στους επόμενους αφέντες

της Πόλης. Αυγούστες και Σουλτάνες, σύζυγοι, μητέρες ή αδελφές, Πουλχερία, Θεοδώρα, Θεοφανούς, Ειρήνη, Αθηναία, Ευδοκία, Άννα Κομνηνή, Χιουρέμ, Σαφιγιέ, Κιχριμάχ όποιο κι αν είναι το όνομά σας, διψασμένα για εξουσία και έρωτα.

Κωνσταντινούπολη τόσο οικεία, τόσο ελληνική, τόσο τουρκική, τόσο παγκόσμια. Μια πόλη αυτόνομη, ελεύθερη, που δεν ανήκει σε κανένα, μοναχά στα τραγούδια και τους θρύλους, στα παραμύθια και τις αναμνήσεις των λαών που την κατοίκησαν, την αγάπησαν παράφορα με πάθος, την ονειρεύτηκαν, την κέρδισαν και την έχασαν.

Κωνσταντινούπολη, Βασιλίδα Πόλη της ιστορίας.

Η γιορτή της 28ης Οκτωβρίου

Την Παρασκευή 25 Οκτωβρίου 2024 τελέστηκε η καθιερωμένη σχολική εορτή της Εθνικής Επετείου της 28ης Οκτωβρίου στο αμφιθέατρο του Γυμνασίου και του Λυκείου Ευπαλίου. Αρχικά, πριν από την έναρξη της γιορτής, ορίστηκαν οι Σημαιοφόροι και οι Παραστάτες της Σημαίας για το σχολικό έτος 2024-25.

Συγκεκριμένα, στο Γενικό Λύκειο Ευπαλίου, για το τρέχον σχολικό έτος, βάσει της επίδοσής τους ορίστηκαν: σημαιοφόρος ο μαθητής της Γ' Λυκείου Αλεξανδρής Κων. Παναγιώτης-Γαβριήλ και παραστάτιδες από τη Γ' Λυκείου οι μαθήτριες Κολοβελώνη Παναγ. Κωνσταντίνα και Βέλιου Ανδ. Μόνικα. Από τη Β' Λυκείου παραστάτιδες ορίστηκαν οι μαθήτριες Πριοβόλου Αποστ. Ιωάννα και Αθανασοπούλου Αθαν. Θεοφίλη και από την Α' Λυκείου ο μαθητής Αποστολόπουλος Στ. Παναγιώτης.

Την ημέρα της 28ης Οκτωβρίου έγινε η καθιερωμένη δοξολογία στον Άγιο Γεώργιο και εκφώνησε τον πανηγυρικό της ημέρας ο εκπαιδευτικός Παναγιώτης Σταμάτης, εξυμνώντας τους ήρωες Έλληνες του 1940, που ενωμένοι σαν μια γροθιά, με απaráμιλλο σθένος και αυταπάρνηση υπερασπίστηκαν την πατρίδα τους στα Αλβανικά βουνά, γράφοντας άλλο ένα ακόμα έπος και τους Ευρωπαίους να αναφωνήσουν οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες.

Ακολούθησε η κατάθεση στεφάνων από εκπροσώπους αυτοδιοίκησης, συλλόγων και φορέων στον μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη στην Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου και στη συνέχεια οι μαθητές όλων των σχολικών βαθμίδων του Ευπαλίου παρέλασαν καταχειροκροτούμενοι από πλήθος κόσμου που είχε συγκεντρωθεί στην κεντρική λεωφόρο του Ευπαλίου.

Οι γιορτές έκλεισαν με παραδοσιακούς χορούς από τους μαθητές στην πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου.

ΑΡΘΡΟ

Μην τσιγκουνεύεστε το γέλιο, είναι ελιξήριο μεταδοτικό και δωρεάν...

Του Γιώργου Α. Κουρμούση

Δύο από τους κορυφαίους, παλαιάς χολιγουντιανής κοπής θεράποντες της γελωτοθεραπείας, οι Ολιβερ Χάρντι και Σταν Λώρελ, πολιτογραφημένοι στο ελληνικό κοινό ως Χοντρός και Λιγνός αντίστοιχα. Καταξιώθηκαν διεθνώς πρωταγωνιστώντας σε (φάρσο)κωμωδίες έως και τα πρώτα μεταπολεμικά (Β' Π.Π.) χρόνια, με το κινηματογραφικό τους κοινό ταμείο να μετράει πάνω από 100 ταινίες, ανάμεσά τους και αρκετές βουβές μικρού μήκους. Η αγαθοσύνη και το παραποινιάρικο κλάμα του εύθραυστου Λιγνού, σκόνταφταν στον σχεδόν μονίμως τσαντισμένο και εκρηκτικό, καλόκαρδο Χοντρό, αλλά οι γκάφες τους και τα καταγυσιακά απρόοπτα έκαναν τους θεατές να ξεκαρδίζονται, να ξεχνιούνται. Εδώ το δίδυμο, πριν τεθεί εκτός εποχής, μπροστά από αφίσα που διαφημίζει την εμφάνισή τους στο «Λίβιτο» του Παρισιού, το 1947.

Με μεγάλη μου λύπη παρατηρώ γύρω τους συνανθρώπους μου να γελούν ολοένα και λιγότερο. Οι περισσότεροι κυκλοφορούν βλοσυροί, κατηφείς, σκεπτικοί, αγριωποί, ως και επιθετικοί και το γέλιο σπάνιο. Αν σε δουν να γελάς, σε κοιτάζουν περιε-

λάμε διαρκώς και χωρίς λόγο.

Άλλωστε, γελά ο μωρός καν τι μη γελοίο ή, κατά τον Πιττακό, γέλως άκαιρος κλαυθμάτων παρτίτιος, κατά τον Μένανδρο. Και κατά τον λαό μας, γέλια ασταμάτητα μυαλά κουρκουτιασμένα. Οι Λατίνοι δε έλεγαν *Nam risu inepto res ineptior nulla est* (δεν υπάρχει κάτι πιο ανόητο από το ανόητο γέλιο). Ωστόσο, ένα κάποιο χαμόγελο στον γείτονα, στο καφενείο, στον περιπτερά, στις δημόσιες υπηρεσίες, κυρίως εκεί, όχι μόνο ελαφραίνει την ατμόσφαιρα, αλλά κάνει καλό και στην υγεία. Ίσως όμως ο κόσμος να είναι πολύ κουρασμένος, πικραμένος και απογοητευμένος.

Φαίνεται πως το φαινόμενο αυτό έχει γίνει αντιληπτό από τους ειδικούς, γιατί πληροφορούμαι ότι έχουν ήδη αρχίσει να λειτουργούν και στη χώρα μας ειδικά εργαστήρια και κλινικές γελωτοθεραπείας, που βοηθούν τους ανθρώπους να ξαναθυμηθούν ή να ξαναμάθουν να γελούν.

Κάποιος φίλος μου είχε την περιέργεια να επισκεφθεί ένα τέτοιο... διδακτήριο, όπου εκεί δεν υπάρχουν γελωτοποιοί, караκιάζηδες ή άλλοι επαγγελματίες αυτού του είδους, όπως είχε υποθέσει, αλλά

πολλούς περιορισμούς, συμβατικά «πιστεύω» και πολλά «απαγορεύεται», ενώ εμείς αποτελούμε τα θύματα. Πρεσβεύουν επίσης ότι το γέλιο, εκτός όλων των άλλων, έχει ενεργητική επίδραση στο ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου, συντελεί στη δημιουργία κυττάρων που προφυλάσσουν από τις λοιμώξεις, αυξάνει τις αναπνευστικές ικανότητες, βοηθάει το πεπτικό και ανοσοποιητικό σύστημα, κάνει εσωτερικό μασάζ στη σπλαχνική κοιλότητα, οξυγονώνει τον εγκέφαλο, καταπολεμά το άγχος και την κατάθλιψη και κατά πάσα πιθανότητα, το κυριότερο, επιβραδύνει την έλευση των γηρατειών!

Λένε ότι ο άνθρωπος είναι το μόνο έμβιο ζώο του πλανήτη μας που γελάει. Ίσως γιατί υποφέρει πολύ και το γέλιο είναι το μόνο όπλο με το οποίον ανθίσταται.

Ωστόσο και κατά τον Αριστοτέλη μόνο όταν κάποιος σκέπτεται ευχάριστα πράγματα μπορεί να γελάσει. Αλλά και ο Επίκτητος έλεγε πως για όσα ζούμε και υφιστάμεθα δεν φταίνε τα γεγονότα, αλλά εμείς οι ίδιοι και ο τρόπος που τα αντιμετωπίζουμε.

Άλλωστε η ζωή αεί παίγνιον εστί. Η γενικότερη φιλοσοφία είναι να αντιμετωπίσουμε, τουλάχιστον όσο μπορούμε, τα πράγματα με γέλιο και εύθυμη διάθεση. Λίγο δύσκολο αλλά όχι ακατόρθωτο. Και κατά τον μεγάλο Σταγειρίτη, ανάγκη και τα γελοία ηδέα είναι.

Ας αφήνουμε λοιπόν, επιτέλους, κάπου ελεύθερο το παιδάκι που ζει τόσα χρόνια φυλακισμένο μέσα μας και ας... ξεσφίξουμε λίγο το κολάρο της σοβαρότητας, της αυστηρότητας, της ψευδοαξιολογίας, της προσποίησης και της υποκρισίας.

Να βλέπουμε τα πράγματα και από την ευχάριστη πλευρά τους και να φροντίσουμε να γελάμε τακτικά, ζωηρά και παρατεταμένα μέχρι να... κουδουνίζουν τα γυαλικά στα ράφια γιατί φαίνεται πως το γέλιο κρύβει τα περισσότερα μυστικά της καλής υγείας και της καλής ποιότητας της ζωής μας και ας μην ξεχνάμε πως το θαυματουργό αυτό φάρμακο δεν κοστίζει απολύτως τίποτα! Εγώ πάντως δεν θα ξεχάσω και τη σοφή συμβουλή κάποιου παλιού μου φίλου: Δεν γελάς επειδή γερνάς. Γερνάς επειδή σταματάς να γελάς. Βρισκόμαστε άλλωστε στον Οκτώβριο, τον μήνα που θέλει γέλια για ν' ανοίξουν τα βαρέλια!

για και εχθρικά και ίσως να σε θεωρούν ύποπτο για κάτι. Ανήκω σε αυτούς που γελούν εύκολα και έχω αρχίσει να φοβάμαι.

Πού οφείλεται άραγε αυτό; Φταίει η ποιότητα της ζωής μας; Φταίει η ακρίβεια, ο καιρός, η ξενοφοβία, η μισαλλοδοξία, ο ευρωσκεπτικισμός ή κάτι άλλο;

Οπωσδήποτε κάτι πρέπει να φταίει. Δεν λέω να γε-

οι ακροατές παρακολουθούν μαθήματα με θεωρίες και τεχνικές του γέλιου από εξειδικευμένους σοβαρούς επιστήμονες, διανοημένες με ειδικές ασκήσεις χαλάρωσης, για να συντονίσουν και να προσαρμόσουν τον οργανισμό τους στις αντιξοές συνθήκες της καθημερινότητας.

Οι ειδικοί ισχυρίζονται ότι είμαστε παγιδευμένοι συνεχώς στη μέγγενη της οδυνηρής λογικής με

στικά της καλής υγείας και της καλής ποιότητας της ζωής μας και ας μην ξεχνάμε πως το θαυματουργό αυτό φάρμακο δεν κοστίζει απολύτως τίποτα! Εγώ πάντως δεν θα ξεχάσω και τη σοφή συμβουλή κάποιου παλιού μου φίλου: Δεν γελάς επειδή γερνάς. Γερνάς επειδή σταματάς να γελάς. Βρισκόμαστε άλλωστε στον Οκτώβριο, τον μήνα που θέλει γέλια για ν' ανοίξουν τα βαρέλια!

Έφυγε ένα καλοκαίρι που μας... τσουρούφλισε!

Το φθινόπωρο όμως μας αποζημίωσε σε όλα του

Το καυτό καλοκαίρι πέρασε και ευχόμαστε να μην ξανάρθει ποτέ.

Λίγες ημέρες πριν το τέλος του, δρόσισε και ανασάναμε και έτσι υποδεχθήκαμε το φθινόπωρο με χαμόγελο και αισιοδοξία. Ο Σεπτέμβριος είναι ο μήνας που σέρνει όχι μόνο τον χορό του φθινοπώρου, αλλά και του εκκλησιαστικού έτους και η εκκλησία μας γιορτάζει τη γιορτή της Ίνδικτου.

Τα χωριά αραιώσαν πολύ, γιατί έφυγαν οι παραθεριστές, οι δάσκαλοι, καθηγητές και μαθητές, γιατί άνοιξαν τα σχολεία και απέμειναν στα χωριά μόνο κάποιοι αργοπορημένοι αδειούχοι και όσοι συνταξιούχοι δεν είχαν οικογενειακές υποχρεώσεις, να φυλάνε τα εγγόνια τους. Και αυτοί όσο είναι καλός ο καιρός. Έτσι βιώνουμε μια ήσυχη και συνηθισμένη καθημερινότητα, χωρίς τίποτε το σοβαρό.

Στις 14 του μηνός γιορτάζουμε την ύψωση του Τιμίου Σταυρού. Από την παραμονή οι γυναίκες στόλισαν με βασιλικό τον Τίμιο Σταυρό και ετοίμασαν ματσάκια, τα οποία μοίρασε ο Ιερέας ανήμερα της εορτής σε όλους τους προσκυνητές.

Τον Σεπτέμβρη τον λένε και Τρυγητή γιατί τρυγάνε τα αμπέλια εκεί που υπάρχουν. Στο χωριό μας δεν υπάρχουν πια παρά μόνο δύο στη θέση Καραμπάσι. Υπήρχε δε παλιά τέτοια κινητικότητα, που επικρατούσε το τρίπτυχο Θέρος, Τρύγος, Πόλεμος. Ο Σεπτέμβρης φιλοξενεί και την φθινοπωρινή ισημερία.

Οκτώβριος

Συνεχίζεται η καλοκαιρία, αλλά χωρίς βροχή. Ο Σεπτέμβριος έριξε δύο τρεις βροχούλες, ενώ ο Οκτώβριος ούτε στάλα. Κινδυνεύουν τα δέντρα.

Ο Οκτώβριος για μας τους Καρδαριώτες είναι ένας από τους ευλογημένους μήνες, γιατί φιλοξενεί τη γιορτή του Πολιούχου και προστάτη μας Αγίου Λουκά στις 18 του μήνα.

Χτίστηκε από τους προγόνους μας το 1888 με χρήματα των συγχωριανών μας της Αμερικής και τη συνδρομή των κατοίκων.

Τα τελευταία χρόνια ανακαι-

Παλιές αναμνήσεις από την Καρδάρα

Την δεκαετία 50-60 ήμουν μικρός και ζούσα στο χωριό, όπως και όλα τα παιδιά του χωριού μας την εποχή εκείνη.

Δεν ξεχνώ ότι οι συγχωριανοί ήμαστε αγαπημένοι, βοηθούσαμε ο ένας τον άλλον στις γεωργικές δουλειές, φθινόπωρο στο όργωμα, θέρο στο αλώνισμα και στον τρύγο στο μάζεμα των σταφυλιών.

Στις χαρές και στις λύπες ήμαστε πάντα όλοι μαζί, η αλληλοβοήθεια γινόταν με μεγάλη χαρά από όλους μας. Ήταν μία άλλη εποχή που ενδιαφερόμαστε για τον διπλανό μας, που ήμαστε άνθρωποι και όχι αδιάφορα άτομα, ήμαστε αγαπημένοι με ενδιαφέρον του ενός για τα προβλήματα του άλλου. Υπήρχε αλληλεγγύη που ήταν πρωτόγνωρη. Τότε η πατρίδα μας είχε άλλον θεό, το θεό της αγάπης και της αλληλοϋποστήριξης, κάτι που λείπει σήμερα.

Τι φταίει και χαλάσαμε; Η προπαγάνδα που μας έφεραν οι άλλες χώρες όπως η Αμερική, η Αγγλία η Γερμανία κ.λπ., να μην σε νοιάζει για τον άλλον και να κοιτάς μόνο τον εαυτό σου; Αυτό μας οδηγεί στον μοναχισμό και στην απομόνωση. Στις χώρες που προαναφέραμε, ο καθένας με αυτές τις συμπεριφορές του ατομισμού έχει έναν ψυχίατρο γιατί υποφέρουν όλοι από ψυχικές ασθένειες.

Δεν είναι λοιπόν αυτή η λύση. Η λύση είναι η αγάπη και η αλληλοβοήθεια. Έτσι και μόνο έτσι διατηρεί ο καθένας την ανθρωπιά του και δεν γίνεται κυνηγός χρημάτων, χωρίς να τον ενδιαφέρει τίποτε άλλο στην κοινωνία.

Όλα τα βλέπουμε δυστυχώς στο χωριό μας, στην πόλη, στην Ελλάδα μας.

Αφήσαμε το εμείς και κοιτάζουμε το εγώ.

Μπάμπης Αλεξανδρής

νίστηκε και εμπλουτίστηκε με χρήματα των ξενιτεμένων συγχωριανών μας και του συλλόγου και ευπρεπίστηκε και εξωτερικά. Ο Άγιος Λουκάς ήταν μια φωτισμένη προσωπικότητα. Έγραψε το κατά Λουκάν Ευαγγέλιον και τον Απόστολο και Αγιογράφησε τις τρεις εικόνες της Παναγίας μας: του Μ. Σπηλαιού, της Τήνου και της Σουμελά και ζούσε ακόμα η Παναγία και τις ευλόγησε. Ήταν δε και αγαπητός μαθητής του Απ. Παύλου κι έμεινε μαζί του μέχρι τέλους.

Μπαίνοντας στον Ιερό Ναό, όλοι εμείς που γεννηθήκαμε εκεί νιώθουμε ένα δέος, μια συγκίνηση, γιατί εκεί γίνανε γάμοι, βαπτίσεις δικές μας ή των παιδιών μας και έχουμε συνδέσει το μέρος αυτό με παρουσίες όπως ο παπα-Βασίλης Κονιστής που ήταν ιερέας για 50 χρόνια και ο Φώτης Κονιστής, ψάλτης μας για 70 και πλέον χρόνια.

Την παραμονή της εορτής, εψάλη ο Εσπερινός μετ' αρτοκλασίας από δύο Ιερείς, τον Παπα-Γιώργη και Παπα-Ανδρέα.

Ανήμερα της εορτής τελέστηκε Θεία Λειτουργία από

τον Ιερέα του χωριού Παπα-Ανδρέα και οι προσκυνητές ήταν εφέτος πολύ λιγότεροι από τα προηγούμενα χρόνια. Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, προσφέρθηκαν γλυκά και αναψυκτικά σε όλους τους προσκυνητές και στη συνέχεια καφεδάκι στο καφενείο του χωριού στην όμορφη πλατείαπροσφορά της εκκλησίας και του συλλόγου.

Τα παλιά χρόνια την ημέρα αυτή άρχιζαν τα

παζάρια στο Ευπάλιο και τελείωναν του Αγίου Δημητρίου, οπότε άρχιζαν τα παζάρια στην Ναύπακτο, τα οποία συνεχίζονται και σήμερα ακόμα ενώ του Ευπαλίου καταργήθηκαν.

Στις 26 Οκτωβρίου λειτούργησε ο Ιερέας στο Δροσάτο και μετά τη λειτουργία οι λίγοι εκείνοι κατέβηκαν στην πλατεία και έψαλαν επιμνημόσυνο δέηση στο ηρώο του χωριού, κατέθεσαν στεφάνι ο Πρόεδρος του χωριού

Τάκης Παπαϊωάννου και ο Γραμματέας της Ενώσεώς μας Ανδρέας Ζησιμόπουλος. Οι δύο εγγονές του προέδρου της Ένωσης Μπάμπη Αλεξανδρή, Μαργαρίτα και Βασιλειάννα απήγγειλαν ποίημα και η μικρή γιορτή έκλεισε με τον Εθνικό Ύμνο.

Αυτά τα λίγα νέα του χωριού μας, γιατί τα πολλά και όλες οι δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν το καλοκαίρι.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Στις 11 Οκτωβρίου το ζεύγος Χρήστου και Ντίνας Καραμέτου απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, ένα χαριτωμένο κοριτσάκι. Να τους ζησει και να το καμαρώνουν όπως επιθυμούν. Η Ντίνα είναι κόρη του Βασίλη και της Γιώτας Κονιστή και ο Χρήστος γιος του Σεραφείμ και της Άννας Καραμέτου από την Πηγή.

ΓΑΜΟΙ

• Στις 7 Σεπτεμβρίου στον Ιερό ναό Αγίου Γερασίμου στα Ιλίσια τέλεσαν τους γάμους του η Κωνσταντίνα Ακακιάδη (κόρη της Μαρίας Παπαϊωάννου – Ακακιάδη και του αείμνηστου Αργύρη Ακακιάδη πρώην Γραμματέα του Συλλόγου μας και εγγονή του αείμνηστου Κώστα Παπαϊωάννου ιδρυτή και πρώην πρόεδρο του συλλόγου μας) με τον Γιώργο Μαυριδί. Ακολούθησε δείπνο στην ταβέρνα "Κάπαρι" . Ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι.

• Στις 29 Σεπτεμβρίου στον Ιερό Ναό Αγίου Κωνσταντίνου στο Πευκάκι τέλεσαν τους γάμους τους ο συγχωριανός μας Γιώργος Χατζής

και η Μαρία Στεφανοπούλου από την Πάτρα. Το μυστήριο παρακολούθησαν πολλοί συγγενείς και φίλοι του ζευγαριού. Το γαμήλιο δείπνο δόθηκε στο προαύλιο του Ναού από κέτερινγκ. Πλούσια τα εδέσματα, τα ποτά και αναψυκτικά, ικανοποιούσαν τις επιθυμίες όλων. Ωραιοι στολισμός μέσα και έξω από τον Ναό, καθώς επίσης και οι ροτόντες. Τρισχαριτωμένο και ταιριαστό το ζευγάρι έλαμπε από χαρά και ευτυχία και ξεφάντωσε στο

χορό και ιδιαίτερα η νύφη. Στο τέλος έκομαν την τούρτα και πρόσφεραν σε κάθε ροτόντα από μια μικρή. Ευχόμαστε να ζήσετε ευτυχισμένοι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Στις 15 Οκτωβρίου πέθανε στο Νοσοκομείο Πατρών όπου είχε μεταφερθεί λίγες ημέρες πριν ο Κώστας Μπεζαϊτης ετών 74. Αρκετά χρόνια πριν είχε περιπέτεια με την υγεία του, αλλά συνήλθε και ζούσε ήρεμα και τον αντιμετώπιζε με χαμόγελο και αισιοδοξία.

Είχε σταματήσει τις επαγγελματικές του δραστηριότητες, οι οποίες ήταν πολλές και δημιουργικές. Κοινωνικός και αγαπητός σε όλους ικανοποιώντας τις επιθυμίες των πελατών του και είχε μόνο φίλους και αυτό φάνηκε περισσότερο στην κηδεία του. Ήταν πράγματι ένας υπέροχος άνθρωπος απλός, καταδεκτικός, φιλότιμος, άνθρωπος της προσφοράς, φιλήσυχος και συνετός. Καλό σου ταξίδι Κώστα και ο καλός Θεός να σε κατατάξει μεταξύ των δικαίων.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ, ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΑ ΤΗΣ ΔΩΡΙΔΑΣ

Φλαμουριά

του Δρ. Γεώργιου Ν. Δημητρέλλου*

Επιστημονική ονομασία: *Tilia tomentosa Moench. (Tiliaceae)*
Κοινή ονομασία: Φλαμουριά, τίλια, φιλύρα
Αρχαία ονομασία: Μελία

Εισαγωγή: Δεν είναι και τόσο συνηθισμένο δένδρο η φιλύρα. Είναι όμως πολύ γνωστό το όνομά της, όπως και τα λουλούδια της. Αναφέρεται σε όλους τους μύθους των ευρωπαϊκών πολιτισμών. Γνωστή ακόμα και από τους αρχαίους μύθους οφείλει το όνομά της στην θυγατέρα του Ωκεανού Φιλύρα, η οποία όταν πέθανε, την μεταμόρφωσαν οι Θεοί, στο ομώνυμο δένδρο. Κατά μία άλλη εκδοχή, ο Δίας και ο Ερμής ήθελαν να γνωρίσουν από κοντά τους ανθρώπους και κατέβηκαν κάτω στη γη

και έκαναν περιηγήσεις για να δουν αν οι άνθρωποι είναι καλοί και φιλόξενοι. Όταν πέρασαν από ένα χωριό της Φρυγίας παρουσιάστηκαν σαν ξένοι οδοιπόροι και ζήτησαν φιλοξενία. Κανένας δεν δέχτηκε να τους φιλοξενήσει. Φεύγοντας από το χωριό είδαν μπροστά τους μια καλύβα. Ας χτυπήσουμ εδώ είπαν και βρήκαν φιλοξενία στη καλύβα που έμειναν δύο φτωχά γεροντάκια ο Φιλήμων και η Βαυκίδα. Ο Δίας καταθυμωμένος τιμώρησε τους πλούσιους Φρυγείς και αντάμειψε την καλοσύνη των δύο φτωχών μετατρέποντας την καλύβα σε μεγαλοπρεπή ναό και τους όρισε ιερείς. Όταν πέθαναν, ο Δίας μεταμόρφωσε τον Φιλήμονα σε μια σιδερόκορμη βελανιδιά και την Βαυκίδα σε μια χαριτωμένη Φιλύρα. Όταν φυσάει αέρας, το θρόισμα που κάνουν τα φύλλα, ίσως να είναι τα σιγοψιθυρίσματα και οι σιγανές κουβεντούλες από τα δύο γεροντάκια. Στις βόρειες περιοχές ανθίζει τον Ιούνιο, και τα κιτρινωπά άνθη της είναι ωραία και γεμάτα ευωδιά και γιαυτό ο μήνας αυτός ονομάζεται από τους Πολωνούς και Ρώσους «μήνας της φιλύρας».

Ο Διοσκουρίδης και ο Πλίνιος θεωρούσαν ότι η φλαμουριά μπορεί να δοθεί ως αντίδοτο σε τροφικές δηλητηριάσεις και σε δαγκώματα φιδιών. Από παλιά το αφέψημα του φυτού το έδιναν ως καταπραϊντικό για τις αϋπνίες και ως ηρεμιστικό για τις νευρικές παθήσεις. Τα άνθη του προσελκύουν τις μέλισσες που παράγουν από αυτά θρεπτικό μέλι. Χαρακτηριστικά για αναγνώριση του φυτού: Ωραίο φυλλοβόλο δέντρο, ύψους έως 20 (-30) m, με κόμη πυραμιδοειδή. Φλοιός σκουρογκρίζος. Φύλλα απλά, κατ' εναλλαγή, σχεδόν κυκλικά-καρδιοειδή, πριονωτά, διπλά πριονωτά ή ελαφρώς έλοβα, με άνω επιφάνεια σκουροπράσινη και σχεδόν γυμνή και κάτω επιφάνεια με λευκό αστερόμορφο πύλημα. Άνθη ανά 6-10 σε κρεμασμένες ταξιανθίες, ωχρο-λευκα. Καρπός κάρυο.

Το γένος *Tilia* περιλαμβάνει περίπου 30 είδη μεγάλων φυλλοβόλων δέντρων του Β. Ημισφαιρίου. Στην Ελλάδα και στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης απαντούν 4 αυτοφυή είδη.

Εξάπλωση-βιότοποι-πληθυσμοί: Απαντάται στην ημιορεινή και ορεινή παραμεσογειακή ζώνη των φυλλοβόλων και στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης.

Στη χώρα μας, τα αυτοφυή είδη του γένους *Tilia* είναι τα ακόλουθα: *Tiliatomentosa Moench*, *Tiliacordata Miller*, *Tiliaplathyphyllos Scop.* και *Tiliarubra DC.* Συχνά σε πάρκα, συναντάται το *Tilia americana L.* το οποίο έχει εισαχθεί ως καλλιεργ-

γούμενο και δεν ανήκει στα αυτοφυή είδη.

Δέντρο που προβάλλει μέσα σε ρεματιές με τα όμορφα αρωματικά άνθη και τα χαρακτηριστικά ασημί φύλλα να του δίνουν έναν ιδιαίτερο τόνο, όταν οι ακτίνες του ήλιου πέφτουν πάνω τους. Τη φιλύρα τη λέμε και λίπα (σλαβικό όνομα), φιλουριά και φλαμουριά. Από τα κιτρινωπά άνθη του, που προσελκύουν με το χαρακτηριστικό άρωμά τους και τον πιο αδιάφορο, παρασκευάζεται ένα καλό και υγιεινό ρόφημα που χρησιμοποιείται σε ευρεία κλίμακα από τον άνθρωπο. Οι φλαμουριές του ελληνικού χώρου είναι ημισκιάφυτα που συνήθως αναπτύσσονται σε όχθες χειμάρρων και σε πλαγιές με βαθύ και γόνιμο έδαφος πλούσιο σε θρεπτικές ουσίες που διατηρεί υγρασία.

Οι φλαμουριές δεν σχηματίζουν αμιγείς συστάδες αλλά απαντούν διάσπαρτες μέσα στα φυλλοβόλα δάση και οι φυσικοί πληθυσμοί τους συνήθως είναι μικροί.

Δεν έχουν καταγραφεί κίνδυνοι από τη συλλογή ή από άλλους ανθρωπογενείς παράγοντες.

Ιστορία και παραδοσιακές χρήσεις: Γενικά, στη βιβλιογραφία δεν έχουμε πολλές αναφορές για το φυτό. Ο Διοσκουρίδης ονομάζει το φυτό Μελία. Ο Γαληνός το αναφέρει μόνο ως συστατικό σκευάσματος που καταπολεμά το δηλητήριο της οχιάς. Ο Διοσκουρίδης, αντίθετα, δίνει αρκετές πληροφορίες. Αναφέρει και αυτός ότι ο χυμός των φύλλων, όταν πίνεται, και τα ίδια τα φύλλα, όταν γίνονται κατάπλασμα, βοηθούν στο δάγκωμα της οχιάς. Επίσης, ο φλοιός, όταν καεί και επαλειφθεί με νερό, απομακρύνει τη λέπρα. Τα ροκανίδια του φλοιού, όμως, λέγεται ότι, όταν πίνονται, είναι θανατηφόρα. Το αφέψημα των ξηρών ανθέων χρησιμοποιείται σε κοινό κρυολόγημα, βρογχίτιδα, πνευμονία, βήχα, αρθρίτιδες, ρευματισμούς, ουρολιθίαση, κατακράτηση ούρων, γονόρροια, κολπίτιδες και άλλες ενοχλήσεις γεννητικών οργάνων, στομαχικά ενοχλήματα, πόνοι, νευραλγίες και ως αντισπασμωδικό.

Σήμερα αναφέρεται η χρήση του για την πέψη, το κρυολόγημα και την αϋπνία και για εξωτερική χρήση, σε φακίδες και ρυτίδες. Η συνταγή εκτελείται ακολούθως: τα άνθη του φυτού βράζονται με νερό (1 κουταλάκι γλυκού τριμμένα άνθη σε 200ml νερό) και πίνεται 2-3 φορές την ημέρα. Για χρήση σε ρυτίδες ή φακίδες μία γάζα ή πανάκι ποτισμένο με το αφέψημα τοποθετείται στο επιθυμητό σημείο.

Σύγχρονες χρήσεις – Ιατρική: Το φυτό αποτελεί ουσιαστικά μέρος της καθημερινής διατροφής του ανθρώπου σε πολλά μέρη. Παρά την ευρεία χρήση του στην παραδοσιακή Ιατρική, εν τούτοις, δεν υπάρχουν αρκετές επιστημονικές μελέτες για την

εκτίμηση της δράσης του σε διάφορα νοσήματα.

Στη βοτανοθεραπευτική χρησιμοποιούνται τα άνθη (αφέψημα) για το κοινό κρυολόγημα, ως αντιπυρετικό, αγχολυτικό, αναλγητικό και σπασμολυτικό εντέρου. Επίσης, αναφέρεται η χρήση των ανθέων στην υπέρταση και την ημικρανία.

Η συνήθης πρακτική είναι η λήψη αφεψήματος για το κοινό κρυολόγημα (βήχας, πονόλαιμος, βλεννώδη πτύελα) και για το στομάχι. Επίσης, δρα ως αγχολυτικό κατά της αϋπνίας. Εξωτερικά χρησιμοποιείται

σε φακίδες ή ρυτίδες για τη μείωσή τους. Δεν δίνεται σε άτομα με γνωστή αλλεργία στο φυτό ή άτομα ευαίσθητα σε αεροαλλεργιογόνα (phellandrene, a-pinene, limonene κ.λπ.).

Πειραματικές μελέτες έχουν δείξει ότι το φυτό έχει αντιφλεγμονώδη, αναλγητική, ηπατοπροστατευτική δράση. Σπάνια συμβαίνουν αλλεργικές αντιδράσεις ιδιαίτερα σε άτομα ευαίσθητα σε αεροαλλεργιογόνα. Αλλεργία στο φυτό φλαμουριά έχει περιγραφεί μερινίτιδα, επιπεφυκίτιδα και βήχα, καθώς και στο επαγγελματικό περιβάλλον με τα ίδια συμπτώματα και επιπλέον δερματίτιδα. Μεγάλη μελέτη σε παιδιά με αλλεργία έδειξε υπερευαισθησία (δερματική δοκιμασία) στο φυτό φλαμουριά κατά 11.4%.

Μαγειρική: Γίνεται μνεία, ότι στον ευρωπαϊκό χώρο το χρησιμοποιούν σε σαλάτες και σε σάντουιτς, αλλά πάντως δεν έχει μεγάλη διάδοση ως άρτυμα, σε αντίθεση με την ευρεία του χρήση ως ρόφημα. Άλλες χρήσεις: Όλα τα είδη του γένους *Tilia* χρησιμοποιούνται ευρύτατα ως καλλυπιστικά σε πάρκα, κήπους και δεντροστοιχίες.

Η φλαμουριά χρησιμοποιείται επίσης στη μελισσοκομία. Ανθίζει τους πρώτους μήνες του καλοκαιριού και προσφέρει κυρίως νέκταρ. Το μέλι που παράγεται από τη φλαμουριά είναι ανοιχτόχρωμο και έχει εξαιρετικό άρωμα και ευχάριστη γεύση.

Το λευκό και ελαφρύ ξύλο της φλαμουριάς χρησιμοποιείται στην ξυλουργική και επιπλαποιία. Επειδή έχει καλές ακουστικές ιδιότητες χρησιμοποιείται και στην κατασκευή μουσικών οργάνων (π.χ. για το σώμα ηλεκτρικών κιθάρων).

Καλλιέργεια: Απαιτεί εδάφη βαθιά, χαλαρά, πηλώδη και πλούσια σε θρεπτικές ουσίες. Δεν ευδοκίμει σε εδάφη πολύ ξηρά, ούτε και σε εδάφη με πολύ υγρασία. Πολλαπλασιάζεται με σπέρματα και παραφυάδες. Τα σπέρματα φυτρώνουν δύσκολα και είναι προτιμότερο να σπέρνονται αμέσως μετά τη συλλογή το φθινόπωρο. Η συλλογή των ανθέων και των φύλλων γίνεται με το χέρι στο στάδιο της ανθοφορίας. Η ξήρανσή τους γίνεται σε ξηραντήρια ή στον ίσιο όταν πρόκειται για μικρές ποσότητες. Η συλλογή του άνθους από τα δένδρα των πάρκων, κήπων και δενδροστοιχιών των πόλεων, πρέπει να αποφεύγεται γιατί επιβαρύνονται από τις εκπομπές καυσαερίων των οχημάτων. Επίσης, η καλλιέργειά του ευνοείται από τους μελισσοκόμους

Πιθανή εμπορική εκμετάλλευση: Η φλαμουριά μπορεί να αποτελέσει εμπορικό προϊόν στην προληπτική ιατρική, ως συστατικό νέων σκευασμάτων προστασίας του ανθρώπινου οργανισμού με φυτικά προϊόντα (βλέπε Korres, Power Health κ.λπ.). Επίσης, προοπτικές διαφαίνονται και στην ξυλουργική.

Χρησιμοποιείται ήδη ως αφέψημα, δεδομένου ότι αποτελεί φυσικό καταπραϊντικό.

*Ο Δρ. Γεώργιος Ν. Δημητρέλλος είναι Ε.Δι.Π., Τομέας Βιολογίας φυτών, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών (E-mail: dimitrg@upatras.gr).

Γράφει ο Αναστάσιος Ν. Τσόλκας

Tihio Race... 10 χρόνια από το καλό στο καλύτερο!

Το Tihio Race έκλεισε το 2024 με τον καλύτερο τρόπο, έχοντας μεγάλη προσέλευση σε όλους τους αγώνες του – Ακόμη πιο ψηλά ο πήχης για το 2025!

Κάθε χρόνο και καλύτερα. Κάθε χρόνο και πιο ψηλά. Άλλωστε αυτό είναι και ο στόχος. Να προοδεύεις. Να γίνεσαι όλο και πιο πλήρης, να ξεπερνάς τα εμπόδια και να φτάνεις στο τέλος της διαδρομής. Και ποιος ξέρει καλύτερα από δύσκολες και δύσβατες διαδρομές από τους ανθρώπους του Tihio Race. Τους διοργανωτές των ορεινών αγώνων που ξεκίνησαν το 2014 και πλέον αποτελούν θεσμό στη συγκεκριμένη κατηγορία, συγκεντρώνοντας σπουδαίους δρομείς από κάθε γωνιά του πλανήτη. Το 2024 ήταν μία ιδιαίτερη χρονιά για το Tihio Race, αφού έκλεισε δέκα χρόνια από τεράστιες επιτυχίες. Και η χρονιά δε θα μπορούσε να κλείσει με καλύτερο τρόπο από αυτόν που ολοκληρώθηκε τις τελευταίες μέρες του Οκτωβρίου. Για την ακρίβεια η σεζόν ολοκληρώθηκε με τέσσερα απίστευτα ρεκόρ και με αντίστοιχα μεγάλα χρηματικά έπαθλα. Βαδίζοντας στην δεύτερη δεκαετία της (11η χρονιά) η διοργάνωση δείχνει να βάζει τον πήχη ψηλά με πολλές παροχές από τον πρώτο μέχρι τον τελευταίο αθλητή. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Το τριήμερο 18-20 Οκτωβρίου δεκάδες δρομείς συγκεντρώθηκαν στην ορεινή Δωρίδα και συγκεκριμένα στις εγκαταστάσεις μέσα στο δάσος για να λάβουν μέρος στους αγώνες. Η αρχή έγινε την Παρασκευή 19 Οκτωβρίου με την εκκίνηση του πρώτου σκέλους των 17km σε μια μαγική διαδρομή που ενώνει βουνό και θάλασσα. Φυσικά ο Κωνσταντίνος Παραδεισόπουλος έδειξε από νωρίς τις διαθέσεις του και τερμάτισε στο παραλιακό χωριό Μαραθιάς με ρεκόρ ημέρας.

Τη δεύτερη μέρα του αγώνα οι δρομείς έτρεξαν το «Wolf's Race» 50 χιλιομέτρων μαζί με συναθλητές τους που θα έτρεχαν μόνο αυτό τον αγώνα και έτσι ο συναγωνισμός αυξήθηκε κατακόρυφα. Το συγκεκριμένο σκέλος ολοκληρώθηκε την Κυριακή με μια διαδρομή 31 χιλιομέτρων που χαρακτηρίστηκε από τους συμμετέχοντες ως εξαιρετική καθώς περνούσε από σημαντικά αξιοθέατα της περιοχή όπως η Ιερά Μονή Βαρνάκοβας (το πέμπτο παλαιότερο μοναστήρι της χώρας μας). Ο Κωνσταντίνος συνέτριψε το συνολικό ρεκόρ τριών ημερών κατά μία ώρα κερδίζοντας και το χρηματικό έπαθλο των 1000€. Έτσι πλέον το νέο ρεκόρ αγώνα είναι 9:14:26!!! Στις γυναίκες πρώτευσε η Μίρκα Τασολάμπρου η οποία ήταν νικήτρια και στις τρεις ημέρες. Σε ότι αφορά τον μεμονωμένο αγώνα «Wolf'sRace 50km», νικήτης αναδείχθηκε ο Δημήτρης Λιάκος με χρόνο 6:34:29. Στις γυναίκες την πρώτη θέση κατέκτησε η Γκότση Μαρία με 10:09:36. Η Κυριακή ήταν η πιο σημαντική ημέρα της διοργάνωσης καθώς πλήθος αθλητών συγκεντρώθηκε για τις πιο μικρές αποστάσεις. Για το κλασικό 30αρι (Deer'sRace 30km) είχαμε την συμμετοχή της διάσημης Ιταλίδας αθλήτριας Ελίζα Ντέσκο από τη διεθνή ομάδα Scarpa που με μια μεγάλη εμφάνιση κέρδισε τον αγώνα κατεβάζοντας το γυναικείο ρεκόρ κατά δέκα ολόκληρα λεπτά (το κατείχε η Χριστίνα Γιατζίδου). Έτσι με το 3:07:21 κέρδισε και το χρηματικό έπαθλο των 1000€. Στους άντρες επικράτησε ο Λάμπρος Φακίτσας με 3:17:00. Στην διαδρομή των 20km

(Hawk'sRace 20km) ο Μανώλης Πούρικας κατείχε το ρεκόρ διαδρομής με 1:39:40 από το 2018. Πολλοί πίστευαν ότι αυτό το ρεκόρ δεν σπάει αλλά ο ίδιος τους διέψευσε. Έκανε μια απίστευτη κούρσα και έδειξε ότι πλέον είναι σε άλλο επίπεδο. Με το 1:31:08 όχι μόνο κέρδισε το χρηματικό έπαθλο των 1000€ αλλά έδειξε ότι με συστηματική δουλειά μπορείς να πετύχεις πολλά! Στις γυναίκες με 1:52:57 η Ιταλίδα αθλήτρια της Scarpa, Μαρίνα Κουνέτο κατάφερε να κατεβάσει το γυναικείο ρεκόρ κατά αρκετά λεπτά και να πάρει και αυτή τα 1000€ Στα 10 χιλιόμετρα (Rabbit'sRace 10km) ο Άρσι Βελίκα ήρθε από την Ύδρα για να πάρει τη νίκη με το 00:50:23. Στις γυναίκες εύκολα κέρδισε η Χαρά Θώδη με 00:56:38 Όμως την Κυριακή την παράσταση έκλεψε η εκκίνηση της πορείας 15χλμ για αθλητές ΑΜΕΑ με αμαξία καθώς ήταν μη ανταγωνιστικού χαρακτήρα όπως και ο αγώνας για τα μικρά παιδιά. Μετά τον τερματισμό παραδοσιακά τους αθλητές και τους συνοδούς τους περίμενε γεύμα προσφορά της διοργάνωσης. Κατά την διάρκεια των απονομών έγιναν και αρκετές κληρώσεις με πλούσια δώρα γιατί το TihioRace δεν επιβραβεύει μόνο τους πρώτους! Πλέον η προσοχή των διοργανωτών στρέφεται στο 2025, όπου το TihioRace μπαίνει στον 11ο χρόνο του. Στόχος των ανθρώπων του είναι ακόμη καλύτεροι αγώνες με ακόμη περισσότερες συμμετοχές. Το πρώτο ραντεβού είναι για το τριήμερο 2-5 Μαΐου και το δεύτερο είναι από τις 28 Μαΐου έως την 1η Ιουνίου.

Γράφει ο Αναστάσιος Ν. Τσόλκας

Ο Απόλλων χρειάζεται... ευχέλαιο!

Οι ατυχίες, οι αναποδιές και η κακοδαιμονία συνόδευσαν τον Απόλλωνα Ευπαλίου Τίθιο Race στα πρώτα του 7 βήματα στο πρωτάθλημα της Γ' Εθνικής. Έτσι πολύ εύστοχα και δικαιολογημένα φίλαθλος της ομάδας να αναφωνήσει... "παιδιά να κάνουμε κάποιο ευχέλαιο!".

Και δεν είχε καθόλου άδικο για όποιον έχει παρακολουθήσει από κοντά την πορεία της ομάδας στις 7 πρώτες αγωνιστικές.

Στον πρώτο του αγώνα στο γήπεδό του με την ισχυρή ομάδα της Ρόδου, που πρόσφατα αγωνιζόταν και στην μεγάλη κατηγορία της Α' Εθνικής, έπαιξε στα ίσα τον αντίπαλό της, είχε τις ευκαιρίες για να κερδίσει και ηττήθηκε 0 - 1 με ένα «χαζό» πέναλτι στο 90' λεπτό, ενώ όλοι περιμέναν τον δι-

αιτητή να σφυριξεί τη λήξη.

Σε άλλον αγώνα με τον Πανγυθεατικό, πάλι στο γήπεδό του, δέχτηκε ένα γκολ από φάουλ στο 3' λεπτό (!). Στη συνέχεια επί 90 λεπτά, πίεζε, είχε την υπεροχή, έχανε τις ευκαιρίες μία μετά την άλλη, αλλά πάλι η μπάλα δεν τον ήθελε. Αποτέλεσμα να παραμείνει αυτό το 0 - 1.

Στον ματς με την Μύκονο που έδωσε στο νησί, με πρωταγωνιστή έναν αιγαιοπελαγίτικο αέρα 8 μποφόρ, δέχτηκε το πρώτο γκολ από θέση οφσάιντ, δεν του δόθηκε καθαρό πέναλτι σε χέρι στη μικρή περιοχή και τελικά ηττήθηκε με 1 - 2.

Παρόμοιες ατυχίες είχε και σε άλλα ματς παρ' ότι έπαιξε με ισχυρότερους αντιπάλους του ομίλου που το μπάζτρετ τους είναι διπλάσιο και τριπλάσιο από

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

- ΑΠΟΛΛΩΝ - ΡΟΔΟΣ 0 - 1
- ΑΠΟΛΛΩΝ - ΑΕΡ ΑΦΑΝΤΟΥ 2 - 1
- ΑΣΤΕΡΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ - ΑΠΟΛΛΩΝ 2 - 0
- ΑΠΟΛΛΩΝ - ΑΕ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ 0 - 1
- ΕΛΛΑΣ ΣΥΡΟΥ - ΑΠΟΛΛΩΝ 2 - 0
- ΑΠΟΛΛΩΝ - ΠΑΝΓΥΘΙΑΚΟΣ 0 - 1
- ΑΕ ΜΥΚΟΝΟΥ - ΑΠΟΛΛΩΝ 1 - 0

το δικό του.

Και σαν να μη έφταναν όλα αυτά είχε και την ατυχία να στερηθεί λόγω τραυματισμών και άλλες αιτίες, πρωτοκλασάτους παίκτες του σε κάποιους αγώνες.

Παρ' όλα αυτά η ομάδα είναι οπλισμένη με υπομονή και ελπίδα ότι η συνέχεια θα είναι καλύτερη. Ο προπονητής της Χρήστος Φλέγγας εμπιστεύεται τους παίκτες του, την αξία τους και την ικανότητά τους. Ένα αδύνατο σημείο είναι οι λίγοι, δύο-τρεις, μικροί κάτω των 21 ετών, που έχει στη διάθεσή του και σύμφωνα με τον κανονισμό του πρωταθλήματος πρέπει υποχρεωτικά σε κάθε αγώνα να παίζουν δύο απ' αυτούς στην ενδεκάδα που αγωνίζεται. Έτσι, ένας τραυματισμός, μια τιμωρία, ένα ντεφορμάρισμα δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα. Όλα αυτά είναι σε γνώση τόσο του προπονητικού τιμ όσο και της Διοίκησης που καλούνται να δώσουν τις απαραίτητες λύσεις στη χειμωνιάτικη μεταγραφική περίοδο μαζί με κάποιες προσθήκες δύο-τριών παικτών από το πάνω ράφι.

Τέλος ένα από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει ακόμα η ομάδα είναι και ο κακός αγωνιστικός χώρος του γηπέδου της, στο δημοτικό γήπεδο Μαλαμάτων. Το χορτάρι έχει σχεδόν εξαφανιστεί και το χώμα έκανε την εμφάνισή του, παρουσιάζοντας εικόνα χωραφιού, με αποτέλεσμα να αδυνατεί η ομάδα να εκμεταλλευτεί την έδρα της ως γηπεδούχος. Υπ' όψιν το γήπεδο χρησιμοποιούν για έδρα τους και οι ομάδες του Κούμαρου Μοναστηρακίου και της Ένωσης Γλυφάδας στο πρωτάθλημα της Α' Κατηγορίας της ΕΠΣ Φωκίδας και η καταπόνηση και καταστροφή του είναι μεγάλη.

Η Βαθμολογία σε 7 αγωνιστικές

Θέση	Ομάδα	A	N	I	H	ΓΥ	ΓΚ	ΓΔ	Β
1	Ελλάς Σύρου	7	5	1	1	15	3	12	16
2	Νέα Αρτάκη	7	4	3	0	12	4	8	15
3	Ρόδος ΑΣ	7	4	1	2	6	5	1	13
4	Μιλτιάδης ΑΟ	7	3	3	1	5	2	3	12
5	Αμαρυνθιακός	7	3	2	2	8	4	4	11
6	Αστέρας Σταυρού	7	3	2	2	8	6	2	11
7	Κόρινθος ΠΑΣ	7	3	1	3	10	6	4	10
8	Αφάντου ΑΕΡ	7	3	1	3	11	10	1	10
9	Μυκόνου ΑΕ	7	2	4	1	8	7	1	10
10	Λουτράκι ΑΟ	7	2	3	2	5	6	-1	9
11	Παναγιάλειος	7	2	3	2	5	8	-3	9
12	Πανναυπλιακός Ηρακλής	7	1	3	3	6	10	-4	6
13	Μαλεονίς ΑΕ	7	1	3	3	4	8	-4	6
14	Πανγυθεατικός	7	2	0	5	6	15	-9	6
15	Αγίας Πλωμαρίου	7	1	2	4	5	13	-8	5
16	Απόλλων Ευπαλίου	7	1	0	6	3	10	-7	3

Να στηρίζεις
είναι Πειραιώς.

Στην Πειραιώς δημιουργούμε
μαζί με τους Έλληνες παραγωγούς
έναν βιώσιμο αγροτικό τομέα.

 Piraeus

piraeusbank.gr